

Minden eddigi társadalom története
osztályharcok története.
Világ proletárjai egyesüljétek!

N. Erdős
1428 Franklin St.
11 09

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP

Az iparilag fejlettebb ország a szociális fejtetnek saját jövője képét mutatja. (Marx.)

No. 85 szám. Vol. VI. évfolyam.

New York, 1908 Október 23,

Egyes szám ára 2 cent. Helyben 1 cent.

AZ AMERIKAI MAGYAR SZOCIALISTAMUNKÁS SZÖVETSÉG XIX OSZTÁLYA
CHICAGO, ILL.

1908 október 25-én, d. u. 3 órakor a Grand és Western Avenuek sarkán, A FRIEDMANN HALLBAN nagy népgyűlést rendez

a következő napirenddel:

1. Az általános titkos választójog tervezete.
2. Mi kényszeríti a magyar munkásokat a kivándorlásra?
3. Az amerikai munkás helyzete.
4. Szervezkedés és sajtó.

A munkástársak tömeges megjelenését kéri a

Chicagai Szoc. Munk. Szerv.

CSURGÓRÓL ERESZ ALÁ.

Delawareban történt: A republikánus politikus összeakadt egy munkással, ki a hívős reggelen felöltödni kért. Választási idő lévén, a politikusok igen barátságosak szoktak lenni. "Hídeg van ma reggel" — szölt a politikus. A munkás végignézt rajta: "Önök nincs miért panaszkodni. Elég jó a felöltője. Nekem azonban se munkám, se felöltőm." A politikus előhúzott egy kortesgombot Taft arcképével, s a munkásnak kezébe nyomta: "Tüsse fel ezt, ez majd meglepet tart." A munkásnak arcába szökött a vér: "Ez az egész, amit a munkásoknak tudtok nyújtani? Eddig republikánus voltam, ezután — Bryanra szavazok."

Ezzel faképnél hagyta a republikánus politikust. S ha nem is történi hasonló eset minden munkással, sok ezren vannak, kik egyik polgári párttól átesnek a másikba s csurgóról ereszt alá kerülnek.

Mit nyújtott a republikánus párt a munkásosztálynak az évek során, mikor a kormány győzelmi kezében tartotta? Rámutatunk már több ízben a republikánus párt rekordjára, melyre a republikánus párt jelöltjei oly büszkén hivatkoznak s hivatkozhatnak is a kapitalista osztály előtt, azonban ha akartak volna se tudták, vagy ha tudtak volna, nem akartak tenni semmit az Egyesült Államok munkásai érdekében. Hivatkoznak a nemzeti vagyon szaporítására. Mi jutott ebből a munkásosztálynak? A felhalmozott vagyon mellett végtelen nyomorúság. Hivatkoznak az Egyesült Államok hatalmának növekedésére. Mi haszna volt e hatalomból a munkásosztálynak? A növekvő államhatalom csak a munkásosztály harcainak leverését tette bizonyosabbá. Hivatkoznak a száz száma alkotott "munkás"-törvényekre. Mi hasznát látta a munkásosztály e törvényeknek? E törvények alapján támadták meg a munkásoknak sztrájkjogát.

A republikánus párt szükségét érzi, hogy igéretet tegyen a munkásosztálynak a jövőre, mivel a multat nem találja alkalmasnak a munkások megnyerésére. Az igéretet köztözt az első az, hogy ha a republikánus párt fog győzni, folytatódni fog a prosperitás, a jólét. A munkásosztálynak volt elég alkalm, hogy keserű tapasztalatokkal ismerkedjen meg a kapitalista nyújtotta prosperitással. Azzal a prosperitással, mely a munkásosztályok ezreinek dulta fel tüzelését, a kétségbeesett munkásosztályok ezreit sergette a halálba, a tébolydába vagy a börtönökbe. Folytatódni fog ez a prosperitás! A nyomorúság mily feneketlen örvénybe kellett kelemni az Egyesült Államok munkásainak, hogy egy párt cinikus vakmerőséggel merje néhány gyar üzemenek megindulását a prosperitás folytatásának nevezni. Mily kétségbeesettnek kell lenni a munkások helyzetének, hogy egy párt azzal merje kecsegtetni, hogy uralma alatt több alkalm lesz a munkásnak arra, hogy nyakát a bérzolgóság igájába hajtsa! Taft az a háromszáz fontos természetével alkalmas képviselője lehet a prosperitásnak, a kapitalisták jólétének. Azonban e jóléte négy esztendő alatt a munkásnak nem jut semmi, a negyedik esztendőben, az elnökválasztás évében összeakad egy politikussal, jut a vagyonból az ő részére is egy kövér jelölt mosolygó képével elöltött kortes jelvény, egy fületlen gomb. Ha az ízik, ruházódik vele, ha éhes, lakják jól vele.

A republikánus párt a bírói hatalomnak esorítatlan fentartását igéri, mint az emberi szabadságnak s a polgári jogoknak biztosítékát. A bírói hatalom a multban csak a kapitalista kizsákmányolás szabadságát s a kapitalista kizsákmányolás biztosította. "Az élethez, a szabadsághoz s a boldogsághoz kereséséhez minden embernek elidegeníthetetlen joga van" — mondja az Egyesült Államok alkotmánya. De ahol a munkásosztály e jogokat érvényesíteni akarta,

mindenkor szembe találta magát az osztálybíróságot. A munkásosztály legjobbjai az alkotmányos jogokért folytatott küzdelem miatt, az osztálybíróság, az "emberi szabadság biztosítéka" révén kerültek börtönbe.

A munkásosztály részére megfogják szervezni a postatakarékpénztárt. Miután a munkást megfosztják mindenétől, nyomorultabbá teszik az ég madaránál s az erdők vadjainál, mert azoknak legalább a természet nyújt ruházatot s táplálékot, takarékpénztárt állítanak a részére. Ugyan mit tegyen az a munkás a takarékpénztárba? Azt a kortesgombot, amelyet kárpótlásként az elnökválasztás évében kezébe nyom egy vigkedélyű politikus? Egyéb megtakarítási módja nem igen lehet.

Igéri a republikánus párt a nagyhatalmi politika folytatását, melylyel újabb piacokat szerez a kapitalistáknak s újabb tömegeket a kizsákmányolásra. A kapitalista osztálynak van oka, hogy elismeréssel adozzék e politikának, azonban nincs erre oka a munkásosztálynak. A kizsákmányolásért nem nyújthat kárpótlást az, hogy másokat is ki fognak zsákmányolni. A nyomorért nem nyújthat elégtételt másoknak nyomorúsága.

A republikánus párt a kapitalista rendszer fentartását igéri mindenekfelett s a kapitalista rendszer a munkások részére nem jelent egyebet, mint a munka gyümölcsének elrablását, ennek következtében folytonos nélkülözést, melynek egyetlen változatossága, hogy néha — a gazdasági válságok idején — éhínséggé fokozódik. Ezzel szemben a republikánus párt nem tud egyebet nyújtani, mint a választás idején egy fületlen gombot s az elkecseregetett munkás odahagyja a republikánus pártot, elmegy az ereszt alól, a demokrata párthoz áll, csurgó alá.

Mit nyújthat a demokrata párt a munkásosztálynak?

Igéri a bírói székek hatalmának megnyirbálását. Tegyük fel, hogy anti-injunktion law-t fog hozni. Törvényt, mely megszünteti a bíráknak rendeletek kibocsátását. Mielőtt e törvény törvénynyé válhatna — bíráknak kell megállapítani, hogy nem alkotmányellenes-e? Ha a Supreme Court alkotmányellenesnek találja, érvénytelen marad. Lehet-e a kapitalista érdek legfőbb őreiről feltenni azt, hogy szentesíteni fognak olyan törvényt, mely hatalmukat szorítaná? S ha megteszik is, a törvény magyarázata ismét csak a bíráktól függene. A törvény magyarázatainak kell-e természetesen példájára rámutatnunk, mint a trust-ellenes törvényre, melyet a munkásszervezetek ellen használtak fel?

A demokrata párt a bankok biztosítását vette programjába. Ha egy bank megbukik, a többi bank letett biztosítékából volna fedezendő a kár. Ennek előnyös vagy káros voltáról vitatkozhatnak a tőkepezések, kik pénzüket bankba akarják tenni, jónak vagy rossznak találhatják, azonban a munkásosztály éjszakai nyugodalmát nem igen zavarja e kérdés. Nincs semmije, mit biztosítani kellene.

Ezért tökéletesen mindegy, hogy az a munkás, aki a kapitalisták politikai pártjára szavaz, Taftre fog-e szavazni, vagy Bryanra. Egyre megy, ha a gombon, mit kezébe nyomnak akár diszeleg Bryan, akár Taft.

A munkásosztálynak csak egy módja van, hogy szabaduljon minden szenvedések kutyjéte, a kapitalizmustól. Szakítania kell a kapitalisták politikai pártjaival, csatlakoznia kell a munkásoknak osztályharc alapján álló gazdasági és politikai szervezeteihez, hogy a kapitalista rendszert eltörölje.

A Szocialista Munkáspárt hirdeti, hogy a munkásosztály felszabadítása a munkásosztály műve lehet csak. Harca szervezi a munkásosztályt a kapitalizmus ellen. Minden munkásnak saját érdeke, hogy a Szocialista Munkáspárt céljait segítsen megvalósítani.

A VATIKÁN TÖKÉJE.

A magyarországi Népszava írja: Hiába, az a gyalogsorban ögyelgő s csak a legtrikább esetben számárháton lovagló és unos-untalan szegénységet hirdető Jézus Krisztus bajosan álmódta meg, hogy az ő földi jószágigazgatója és lelki intézője, a római pápa, valamikor olyan nagy ur lesz, hogy akkor se fogyna el a pénze, ha kanállal enné. Nem álmódta meg, hogy a Vatikánban valamikor térdig járnak a bankóban, könyökig vájkálnak az aranyban. Mégis sejtethet valamit, mert világos érthető célzásokat tett tanításában a pénzszerző emberre, a gazdagokra, a kufárookra, a földi javakra. Ha most úgy véletlenül betoppanna a Vatikánba, bizonyosan előlma szemé-szája és alighanem azt mondaná:

— Hej a firkantuját, csak jó orrom volt nekem.

Bizony-bizony hatalmas nemzetközi üzletnek a lebonnyító helye, a pénzára, a raktára ez a Vatikán. Külön udvari személyzetet kell tartani ösztényének, amelynek egyéb dolga sincs, mint a pénzt olvassa öszténye zsákjába. A szentatya személyes kiadásai évenként félmillió lírát emésztenek föl. (Hány Jézus Krisztus tudna ebből egzisztálni!) Persze ebben az öszegben az is benne van, amit a szentatya államférfiak megvesztegetésére, koronás urak meggyurására kiad, tehát ennek a tételnek az öszege igen sűrűn változik. Ez a tétel háromszorosra, tízszeresre is fölemelkedhetik, ha szorul a kapca.

Aztán a Rómában székelő bitorok fizetésére is takaros summa kell: 700.000 líra. Az Egyházi Közlöny sirva panasolja, hogy a kardinálisok milyen szegények: némelyiknek fogatra sem telik. Hát muszáj a kardinálisnak fogatort tartani? Jézus Krisztusnak elég volt a számár, Freystaedler lovagnak természetesen fogat kell, de mi a kőnek a kardinálisnak a ló, a hínó? Imádkozni gyalog is lehet. No aztán templomokra kell 1.800.000 líra. Plébániák segélyezésére 460.000 líra. Az államtitkári hivatalnak 1.000.000 líra. Nyugdíjakra 1.500.000 líra. Iskolákra és missziókra 1.200.000 líra és ez a sok líra idáig már 7.160.000 líra.

De ez csak egy a nagyjából felszámított kiadás. Mondjuk tíz millió líra kell a Krisztus földi helytartójának a hivatala ellátásához. Szép kis summa. Hogy ezen a tíz millió lírán micsoda kulturát lehetne teremteni, ha elvonnák a papi herék hízalásától, a bigottság tenyésztésétől, arról nem is kell beszélni, azt tudja még a római pápa is.

Hogy az a tenger öszeg, ami a Vatikán zsákjába befolyik, honnan kerül össze, azt is könnyű kitalálni. Nagyon jó tökéje van a Vatikánnak és a him- és nőnemű papság munkálkodik rajta, hogy a fölvilágosodás, a kultúra szekereje körül ne faragja, szét ne forgácsolja, munkálkodnak rajta, hogy ez a töke minél több kamatot hozzon a szentatya zsákjába. Ez a töke a péterfillérek potyogtató bigottság. Tehát nem kell félni, hogy a pápa zsákja kiürül, mert ez a töke még igen jó lábón áll.

Orvosok szocialista ligája. A minap alakult meg Londonban a szocialista orvosok ligája. Hetven gyakorló orvos vett részt a megalakítás munkálataiban, de a megalakítás óta nagyon sokan csatlakoztak hozzá. A ligának tagjai lehetnek Nagy Británia területén gyakorló orvosok, sebészek és fogorvosok, de társtagokul idegen nemzetbeli orvosok és orvosnővendékeket is felvesz a liga.

JAVULNAK A VISZONYOK.

A jótékonyági egyesületek segélyére sokkal több ember van rászorulva, mint volt valaha. Mutatja ezt az a tény is, hogy New York város jótékonyági biztosa, a város költségvetésének tárgyalásán jóval nagyobb öszegért kért előirányozni jótékonyagra, mint amennyit az előző években kiutalt a város ily célra és a kérését azzal indokolja meg, hogy a rossz gazdasági viszonyok folytán legkevesebb ezer emberrel kell naponta többet etetni, mint ez előtt.

Mondja még valaki, hogy ebben az országban nincs meg mindenkinek az alkalm, a boldogulása.

Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség clevelandi osztálya Magyarországon jótalan millióinak érdekében 1908 október 25-én délután 2 órakor W. 25th St. 1899 sz. alatt a HARMONIE HALL nagytermében NAGY NYILVÁNOS NÉPGYŰLÉST tart.

A gyűlésre a clevelandi osztrák-magyar konzulátus is hivatalos uton meg lesz hiva.

Magyar, angol és szerb szónokok fogják a magyarországi testvéreink politikai és gazdasági helyzetét ismertetni.

ESEMÉNYEK.

AKINEK ÉDES A SZOLGASÁG. — KINEK VOLT IGAZA? — KESERŰ GYÓGYSZER.

A gazdasági téren a nő nap-nap után függetlenebbé válik a férfaitól. A bérmunkások között egyre kevesebb azoknak a nőknek a száma, kik nem kénytelenek munkaerejüket áruba bocsájtani s így kizárólag a férfimunkások kegyelmekegyerén élnek, viszont a kapitalista osztály tagjai közt is meglehetősen számban akadnak nők, kik gazdaságilag függetlenek a férfaitól, maguk is vagyonnal rendelkezvén s kizsákmányolók lévén.

Természetes, hogy a gazdasági függetlenség politikai függetlenségben is megnyilvánulásra törekszik s minél nagyobb számban válnak a nők a férfaitól függetlenekké, annál nagyobb mérvet ölt a "suffrage movement", a nőknek a szavazati s általában a teljes politikai jogokért küzdők mozgalma.

Szocialista szempontból csak helyeselni lehet e mozgalmat. A gazdasági fejlődés tendenciájának teljesen megfelel. A szocialista mozgalom minden embernek, nőnek, férfiaknak egyaránt biztosítani akarja a munkára való jogot: a munkára való jog s a munka gyümölcsének a munkás részére való biztosítása felszabadítja a munkásosztályt az osztályuralom alól, a nőt a nemű uralom alól.

Vannak azonban, kiknek édesebb a szolgaság. Mrs. Fish, az Egyesült Államok egyik legnagyobb kapitalistájának felesége, a napokban kürtölté világgá a riporterek útján a női jogokról vallott nagyszerű nézeteit. "Azt hiszem — mondá, — hogy a nőnek a legjobb joga a jó férj." Mindjárt el is mondta, hogy miféle jogokra tett ő szert a férje révén. Mig ő az egész világon csak egy férfitől függ, e függés révén a szolgálk egész serege fölött rendelkezhetik. Férjét befolyásolva, közvetve rengeteg hatalmat gyakorol. Mi szüksége van neki a jogra? Férjének rengeteg vagyona még a gyilkosságért is felmenti a felelősség alól. Franciaországban automobilljával halálra gázolt egy gyermeket. Világos, hogy francia ösztálybírósg felmentette a felelősség alól. A gyermek volt a hibás. Tanulata volna meg, hogy a nyilvános utak elsősorban a gazdagok automobilljai részére vannak, ne járják volna az utcán, nem ütötte volna el az automobil.

Tehát Mrs. Fishnek édesebb a szolgaság s a nőnek, hogy hatalomra, kivételes jogokra, megelégedésre szert tegyenek, nem kell más, mint egy jó, többszörös milliós férj. Ezzel meg van oldva a női jogok kérdése. Lehet, hogy a milliósok nejei egy nézetet vannak Mrs. Fishel s a törvényes prostitúciót, a tesnek gazdaságért s kényelemért való áruba bocsájtását elébe teszik a női függetlenségnek, a gazdasági, politikai és társadalmi önállásnak, azonban nem fogja nézeteit osztani az a nő, kinek nem kell a függés révén szerzett hatalom.

Az Egyesült Államok szocialista mozgalma elsősorban a gazdasági szervezkedés kérdésében hsonlott meg s szakadt két részre. A Szocialista Munkáspárt a "pure and simple" trade unionok ellen volt, tisztán kapitalista intézményeknek tartva e szervezeteiket, melyek csak a kapitalisták céljait segítik elő s képtelenek oly irányba fejlődni, hogy a munkásmozgalomnak váljanak javára. A kiszakadtak, a Szocialista Party hívei "taktikai szempont"-ból a semlegesség híveinek vallották magukat az unionokkal szemben, tényleg azonban szíveslélekkel támogatták s tiz esztendőn keresztül szörták a Szocialista Munkáspárt a union rombolás vádját.

Az események lassankint igazolták, hogy melyik pártnak volt helyes az álláspontja. A Szocialista Party addig működött az unionokban, míg végre az uniók a republikánusoktól átcaptak — demokratákhoz, egyik kapitalista párttól a másikhoz. A Szocialista Party tiz éves működésének e furcsa eredménye lassankint megnyitja az elvakult szemeket s egyre több jelenség mutat arra a tényre, hogy a Szocialista Partyban egyre szaporodnak a Szocialista Munkáspárt álláspontjának hívei.

Legutóbb az Oakland World, a S. P. lapja árult el ilyen hajlamokat. Egyenesen kironított az A. F. of L. ellen, leközölvén Austin Lewisnek, a californiai S. P. egyik tekintélyének felolvasását.

A figyelemre méltó fejtegetések egyes részét érdemes idézni.

"Mikor a szocialista sajtó is hajlandóságot mutatott a talpnyalásra és az ugynevezett szocialista vezérek is készségesen meghajtották térdszalagjaikat, néhányan voltunk, kik kimu-

tattuk az önbecsülés hiányát e magartásban. Még a mult évben is Berger Viktor Gompers szolgáljaként szerepelt s ez utóbbi most úgy fizet vissza, hogy hatba támadja Berger pártjának, a Socialist Partynek jelöltjét alattomos rágalmaival. Vannak, kik azt hiszik, hogy a kelet oportunistáit tanulni fognak. Én nem hiszem.

Gompers, mint individuális deszpota, nem sokat számít. Semmivel sem rosszabb ő, mint a többi. Azonban őt állítjuk elő, mint a romlottság mintaképét, mivel ő a legnagyobb. Tipus képvisel s a munkásvezérek tömege nem más, mint egy-egy Gompers kicsinyben, azonban ugyanazon motívumokkal, ambíciókkal.

Gompersnek s a gompersizmusnak valami magyarázattal kell bírni. Hogy jött létre az a tünemény, melyet képvisel? Nem Gompers teremtette meg a trade unionokat. A trade unionok teremtették meg a Gompersket. A trade unionok sem álltak elő önmaguktól. Az egész pure and simple union mozgalom tisztán kapitalista tünemény. Nem munkásmozgalom sem filozófiájában sem a gyakorlatban. Kisebbszerű s munkásokból álló kapitalista mozgalom. A kapitalista rendszerben minden a piac számára készül, mindennek van ára. A munkásnak is meg van a maga árja, a munkaerő. Ezt viszi a munkapiacra s a lehető legjobb árt igyekszik kapni érte. Hogy ezt tehesse, ellenőrzése alá akarja hajtani a munkapiacot. Így állnak elő a trade unionok, melyeknek csak tagjai proletárok, céljai azonban nem proletárcélok.

Az eladó és vevő közt áll aztán a munkásvezér, mint közvetítő. Eleinte a szervezet javára igyekszik dolgozni, majd a munkáltaó osztálytól pénzt vagy hivatali fogad el a munkásosztály elárulására."

Az Oakland World közölte e felolvasást s kitétte magát annak a veszélynek, hogy ugyanazon vádakat zudítják rá, mint amelyeket ő hangoztatott a Szocialista Munkáspárt ellen. Ugy látszik, hogy nem fél e veszélytől, mint ahogya a Szocialista Munkáspárt sem tartott tőle. És ez természetes. A semlegesség a gyáva-ságnak politikája, mely nem fér össze a tudással és az igazsággal. A munkásmozgalom érdekében kívánatos, hogy a Socialist Partyban minél többben lássák a Szocialista Munkáspárt álláspontjának helyes voltát.

Mr. James F. Carey foglalkozására nézve munkásvezér. Telivér "labor lieutenant". Előző a papirkészítők országos szövetségének, az International Brotherhood of Paper Workers-nak. Elve: a töke és munka édes testvérek; a kapitalista rendszer örökké való; egy szakma munkásainak a másik szakma munkásainak sérelméhez semmi köze; mindenekfelett pedig a szerződés szent és sérthetetlen. Mint ahogy más elvei nem is lehetnek egy pure and simple munkásvezérnek. Azonban Mr. Carey nemcsak vallja ezeket az elveket, hanem hirdeti és terjeszteni is. Sikerült ezeket az elveket a vezérlete alatt álló munkások fejébe is beverni s hosszu időn át nem valotta kárát. A kapitalista sajtó tehetséges és mintaszerű munkásvezérnek ismerte el, a papírgyárosok különösen megtették mindent, hogy hatalmát megnöveljék a munkások között. Az ő elvei alapján nem voltak kifogásai a munkásszervezetek ellen. Szóval a kapitalisták és Carey között a legtestvériesebb egyetértés virágozott.

Hanem történt valami, ami megzavarta a testvériséget. Az International Paper Co. munkásai sztrájkra mentek. Mr. Careynek választani kellett, hogy nyiltan vagy a kapitalisták vagy a munkások pártjára álljon. Jó szimatja lévén, tudta, hogy mit tegyen. Ha a kapitalisták pártjára áll, a munkások között elveszti tekintélyét s azután hatalmát is. Már pedig ez esetben a kapitalisták nem fogják hasznát venni s két szék között a földre kerül. Ha a munkások pártjára áll s diadalra viszi a sztrájkot, megmarad a hatalom s ezt később még lehet értékesíteni. Tehát a munkások pártjára állt, akik rájöttek, hogy amíg ők sztrájkolnak, a társulat vígan készítteti a munkákat egy másik társulathoz, a Berlin Mills Co.-nak munkásaival, kik szintén tagjai az International Brotherhood of Paper Workers-nak. Tehát felszölitották Carey-t, hogy a másik társulat munkásait is ????

(Folytatás a harmadik oldalon.)

NÉPAKARAT

szocialista munkásnapló

Szocialista Munkáspárt hivatalos közlönye.

Kiadja

Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség
516 East 6th Street, New York, N. Y.

Megjelen minden kedden és pénteken.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	\$3.00
Fél évre	1.00
Negyed évre	0.50
Európába	12 korona.
Egyes szám ára 2 cent.	

A Munk. Bet. Szöv. hivatalos közlönye.

Szerkesztővel értekezni lehet hétfőn és szerdán 6-tól 8-ig.

NÉPAKARAT

Publ. by the Hungarian Socialist Labor Federation of America

516 East 6th Street, New York, N. Y.

Ch. ROTHFISHER, National Secretary.
M. ELLER, National Treasurer.

ISSUED EVERY TUESDAY AND FRIDAY.

SUBSCRIPTION YEARLY \$2.00
SINGLE COPIES 2c

Entered as Second-Class Matter August 28, 1907,
at the Post Office at New York, N. Y.

New York, Friday, Oct 23, 1908

A MUNKÁS RÉSZÉ.

A munkabérek sohasem emelkednek oly magasra, hogy lehetlennék a kapitalista részére üzemének fentartását s megélhetését, mert ilyen körülmények között hasznosabb volna a kapitalista részére az üzlet feladása. Következésképpen a munkás munkabére sohasem emelkedhetik oly magasra, hogy egyenlő legyen az általa termelt javak értékével. A béreknek mindig alacsonyabbnak kell lenni ennél, mert csak így marad fölösleg, többlet s a többletre való kilátás indítja a kapitalistát a munkaerő megvásárlására. Tehát világos, hogy a kapitalista társadalmi rendszerben a munkás bére nem lehet oly magas, hogy munka kizsákmányoltatásának végét vessen.

A többlet, melyet a kapitalista osztály kisorszálja, nagyobb, mint általában vélni szokták. A többletben rejlik nemcsak a gyárosnak a haszna, hanem sok más tétel is, melyeket az ártermelés és közvetítés költségeinek tartanak. A többletből kerülnek ki például az adó, a kereskedő haszna, a kölcsönök kamatai. Mindezen a többletből vagy a termék árúértékének a munkabér felett álló részéből kell kikerülni. Világos, hogy ez a többlet meglehetősen nagy, hogy a kizsákmányolásnak nagyarányúnak kell lenni, még ha a munkabérek magasak is. Az is érthető, hogy a munkás bére nem emelkedhetik oly magasra, hogy csak megközelítőleg is elérje a termék értékét. A kapitalista bérendszer minden körülmények között a munkásosztályt tökéletes kizsákmányolást jelent. Lehetetlen e kizsákmányolást megszüntetni magának a rendszernek megszüntetése nélkül.

Azonban a bérek ritkán emelkednek a legmagasabb pontra, melyet e körülmények megengedhetnek, gyakrabban látjuk azt, hogy közel vannak a lehető legalacsonyabb ponthoz. Ezt a pontot akkor értjük el, amikor a munkabér arra sem elegendő, hogy a munkás a legelmebb szükségleteit szerezze be, amikor a munkás nemcsak nélkülöz, hanem oly mértékben nélkülöz, hogy munkaképességét is elveszíti.

E két véglet között ingának a bérek. Annál alacsonyabbnak találjuk, minél kevesebbet kerül a munkás szükségleteinek beszerzése, minél nagyobb a munkakínálat a munkapiacban, minél kisebb a munkás ellenálló képessége.

Általában a béreknek elég magasnak kell lenni arra, hogy a munkás ne veszítse el a munkaképességét vagy pontosabban meghatározva, hogy a kapitalistáknak álljon rendelkezésére annyi munkaerő, amennyire szüksége van. Más szavakkal, a béreknek elég magasnak kell lenni nemcsak arra, hogy a munkás munkaképes legyen, hanem hogy gyermekeket is tart-hasson fenn, kik majdan betöltsék helyét. Következésképpen az ipari fejlődés tendenciája kedvező a kapitalistának, mert e tendencia alacsonyabbá teszi a munkás szükségleteit s így megke-rezti az arányban alacsonyabb lehet a munkabér is.

A munkamegosztás és a gépek fejlődése a fizikai erőt és az ügyességet mindinkább feleslegessé teszi; lehetővé teszik, hogy a tanult munkást az olcsóbb, tanulatlan munkás helyettesítse, sőt hogy a férfi helyére gyenge nőt és gyermeket állítson.

A gyáripar kezdetleges korában érezhető volt már ez a törekvés, de a gyermekeknek s nőknél általános kizsákmányolása — a tehetetlenek

közt a legtehetetlenebbek kizsákmányolása — nem kezdődött meg addig, míg a termelésben helyet nem foglaltak a gépek s velük a nők, gyermekek kiknek a legrettentőbb visszaélések áldozataivá kell lenniök. A kapitalista kezében így fejlődik ki a gépnek egy új és csodálatos tulajdonsága.

Eredetileg a munkásnak elég magas munkabért kellett kapni, hogy ne csak saját költségeit tudja fedezni, hanem hogy fáját szaporítani tudja s munkaerőt állítson elő másoknak örökségül. Ha részéről nem folyt volna e proceszszus, a kapitalisták örökösei nem találtak volna a kizsákmányoltatásra készen proletárokat.

Mikor azonban a nők és gyermekek ugyszólván éretlen, fejletlen korukban képesek önma-gukról gondoskodni, a béreket egész nyugodtan le lehet szállítani, hogy a munkásnak csak saját személyes szükségleteit fedezze, anélkül, hogy kockáztatva lenne új munkaerő előállításának lehetősége. Ezen felül még a nő és gyermekmunkának még az az előnye is meg van a kapitalista részére, hogy egyrészt csekélyebb az ellenálló képessége, mint a férfi munkásnak, másrészt csodálatos módon növeli a munkakínálatot a munkapiacban.

Következésképpen a nő és gyermekmunkás nemcsak a munkás létfenntartásának szükségleteit szállítja le, hanem munkaerővel árasztja el a munkapiacot, a munkás ellenálló erejét megsemmisíti, a munkabéreket, a termék értékéből a munkásra eső részt mind kevesebbé teszi. (Daily People.)

ESTI ISKOLA NEW YORKBAN.

New Yorkban a 226. E. 57th Street-en, a második és haramdik Avenue között esti iskola nyílt meg asszonyok és 14 évesnél idősebb leányok számára. Ennek az iskolának angol osztálya van az olvasás, írás, fogalmazás, nyelvtan és szépiás tanítására. Vannak ezenkívül osztályai, melyekben a könyvelést, főzést, varrást és női kalapvarrást tanítják. Külön osztályokat állítottak fel benne az angol nyelvet elsajátítani akaró külföldi nők számára, kiknek a tanuláshoz szükséges könyveket és írószereket ingyen adja az intézet s a tanítást sem számít semmit.

Ezt az iskolát a Board of Education tartja fenn s a tanítókat mindnyájan érték szakmájukat. A tanulók előhaladását minden erejükkel előmozdítják. A tanulókat, ha sikerrel bevégeztek tanulmányaikat, jó állásra is ajánlani fogja az intézet.

A tanulni vágyó magyar nők bővebb felvilágosításért forduljanak az iskola igazgatójához bármely este 7 órától fél tízig.

FEL A VERSENYRE!

A St. Louisi Marx Károly Szocialista Munkás Szervezet Női Osztálya, áthatva a szocializmus nagy igazságait, hogy a szocialista eszméket a magyar munkásság minél szélesebb rétegeiben terjessze és hogy ezen eszméket hirdető lapot, a Népakaratot hathatósabban támogassa, gyönyörű himnusz, vörös selyem zászlót készített, amelyet az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség azon osztályának ajánl föl, amely osztály

1908 DECEMBER 31-ig

a legtöbb új féléves előfizetőt szerez a NÉPAKARAT részére.

Bármely osztálynak legtöbb előfizetőt gyűjtő tagja pedig egy gyönyörű vázát kap jutalmul.

Nemes versenyre hívjuk fel elvtársainkat és elvtársainkat, versenyre, amelyben a győztes csak egy lesz: a forradalmi szocializmus.

Felhívjuk az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség összes osztályait, hogy vegyék ki méltó részüket a versenyből s iparkodjanak megszerezni a forradalom vörös lobogóját, mert minél derekasabban veszik ki részüket a versenyből, annál több harcost állítanak csatasorba küzdeni azon eszmékért, amelyek a zászlóra vannak felírva.

Hisszük, hogy Szövetségünk minden osztálya lelkesedéssel veszi ki részét a küzdelemből, amelynek eredménye mindnyájunk győzelem lesz.

...Fel a versenyre a zászlóért, a Népakaratért, a szocializmusért!

ELVTARSÁK

Terjesszék a Népakaratot!

MAGYARORSZÁGI HIREK.

A vasárnapi munkaszünet. Az ipari munkások vasár- és ünnepnapjain szüneteléséről szóló törvényjavaslata tárgyában október 7-én a kereskedelmi miniszteriumban Sztéryni József államtitkár elnöklésével értekezlet volt. A tanácskozáson képviseltették magukat a különböző munkáltató-egyesületek, testületek, vállalatok. Az öntudatos munkásság is résztvett kiküldöttjeivel a tanácskozáson. A Szakszervezeti Tanács képviselőiben Bárdos Ferenc és Jászai Samu elvtársak, a Magyarországi Kereskedelmi Alkalmazottak Szövetsége képviselőiben Pfeifer Sándor elvtárs, a Magyarországi Magántisztviselők Egyesülete képviselőiben Szentó Béla elvtárs vettek részt a tanácskozáson és állították föl a munkásosztálynak testi-lelki épségére olyannyira fontos szociálpolitikai követeléseiket, amelyeknek leglényegesebbike a teljes 36 órás munkaszünetnek minden munkáskategóriára való kiterjesztése. Rámutattak elvtársaink arra, hogy a törvényes munkaszünetnek mindenfajta munkásra ki kell terjednie: nemcsak az ipari munkásokra, hanem a legszörnyűbb kizsákmányolás sulya alatt álló otthon-munkásokra, valamint a mezőgazdasági munkásokra is.

Hosszu, szenvedélyes vita keletkezett a törvényjavaslat azon szakaszánál, amely a vasárnapi munkaszünet alól kiveti a fővárosban, mint a vidéken az élelmiszerek árusítóit. Ezért kárpótlásként hétköznapokon rendel az alkalmazottak részére egy munkaszüneti napot. Az anketén képviselve volt elvtársaink ezzel szemben a teljes vasárnapi munkaszünet megadását követelték és érveik hatása alatt melléjük állottak a főnökegyesületek képviselői is. Sztéryni erre a két szakasz további tárgyalását elhalasztotta s az érdekelteket konkrét javaslat betérjesztésére kérte. Szóval a maga javaslatának sérelmes intézkedéseitől elállott, ami elsősorban elvtársaink erélyes föllépésének tudható be.

Rendkívüli szakszervezeti kongresszus. A három napra tervezett rendkívüli szakszervezeti kongresszus október 4-én, vasárnap délelőtt kezdte meg tanácskozásait a Társadalomtudományi Olvasókör IV., Károly-körút 14. sz. alatt levő helyiségében. A kongresszuson megjelentek a vidéki és fővárosi öntudatos, szervezett munkások képviselői, hogy Kossuth Ferencnek az új ipartörvénnyel tervezett jográló merénylete ellen erélyesen tiltakozzanak.

A tanácskozás külső képe, a szervezett munkásság képviselőinek komoly magatartása, higgadt, tárgyilagos fölszólalása is elárulta azt, hogy nagyfontosságú ügyről van szó. Az egyes napirendi pontok előadói kifejtették a szakszervezeti tanács álláspontját az egyes kérdésekben és határozati javaslatokat terjesztettek a kongresszus elé. A küldöttek fölszólalásaikban alapos bírálat tárgyává tették az ipartörvény-tervezetnek a munkásokra vonatkozó sérelmes részeit. Egyes küldöttek a vidéki iparfőügyelők és közigazgatási hatóságok visszaéléseiről megdöbbentő adatokat tártak föl.

A kongresszus az első két napon derekas munkát végzett. Az ipartörvény-tervezetnek a "Munkáskamarák" című pontján kívül az összes pontokat letárgyalta. Kedden "A vasárnapi munkaszünet" és "Betegség és balesetbiztosítás" című napirendi pontok kerültek tárgyalás alá.

A kongresszus tárgyalásainak eredményére még vissza fogunk térni.

Rendkívüli pártgyűlés. A magyarországi szocialdemokrata párt vezetősége a választójogra vonatkozó törvényjavaslat benyújtása után következő vasárnapra rendkívüli pártgyűlést hívott össze. A pártgyűlés egyetlen napirendje: A munkásság állásfoglalása a pluralis, nyílt és közvetlen választójogra vonatkozó törvényjavaslatl szemben.

A kongresszuson az ország összes munkásai képviselve lesznek, amennyiben, mint értesülünk a legtöbb szervezet már be is jelentette, képviseltetését.

Ostromállapot a fővárosban. A főváros munkássága október 8-ára, csütörtök estére huszonegy négyülést hirdetett. A főkapitány — belügyminiszteri utasításra — betiltotta a gyűléseket és ostromállapotba helyezte a fővárost. Már a kora esti órákban rendőrök lepték el az utcákat; a főbb utvonalonak teljes hadi felszerelésű rendőrök cirkáltak, a kocsiutakon, a járdákon, az exponáltabb utcákon harcias rendőrőrzárok álltak utját a rendes esti forgalomnak. Hadi állapotban sem lehetnek erősebben megszállva az utcák, mint ahogy a rendőrség csütörtökön megszállotta.

A rendőrlégénységet a legvadabb brutalitásra oktatták ki. A főkapitányságról délelőtt ment szét a parancs, hogy a tüntetőkkal kiméletlen brutalitással kell bánni. A csapattisztek beszédet intéztek a legénységhez, hogy nem szabad visszariadni semmitől, mert vért kell ontani.

De a rendőrségnek minden furfangos és harcias készülődésének és fenyegetésének sem volt akkora hatása, hogy az elsázt munkásság

lemondott volna a tüntetésről. A becsületes választójogért küzdő munkások elkészültek mindenne és nyolc óra felé nagy csoportokban haladtak a gyűlések helyei felé, ahol rendőrcsapatok várták őket. A rendőrök nem engedték be a gyűléshelyekre a munkásokat, akik visszafordultak és a Marseillaise-t énekelve és a választójogot éltetve bejárták az utcákat. Egy nagyobb tömeg az Andrassy-úti köröndről az Oktogon felé tartott. Az Eötvös-utca sarkán lovas és gyalogos rendőrök a szokottnál is durvább brutalitással támadták meg a munkásokat, akik egy ideig helyt állottak, de amikor a rendőrök életüket és épségüket veszélyeztették, akkor revolverlövésekkel válaszoltak. Erre a rendőrök valószínűleg sőtűzzel feleltek.

A rendőrök karddal is működtek s a szokottnál is vehemensebb vérengzést vittek végbe. A kozákok kardjait tizenöt-husz munkás sebesült meg. Az Andrassy-úti útközében a rendőrök nem tudták "tettest" fogni, tettesre azonban szükség volt, ezért a vérengzés után láttak hozzá az elfogatásokhoz. A járókelők közül huszonkilenc munkáskülső embert elfogtak és durva bánálmázások közbén bevitték őket a kapitányságra.

Külföldi szemle.

Uj osztályparlament Csehországban. A csehországi osztályparlamentben október 9-én terjesztették elő a választójog reformjára vonatkozó törvényjavaslatot. Az új választójog a csehországi népet az eddigi jogfosztottságban akarja megtartani, hogy a kiváltságosok továbbra is zavartalanul érvényesíthessék akarataikat saját érdekeiknek megfelelően. A javaslat szerint a tartománygyűlésnek 334 tagja van és pedig a prágai hercegeknek, a leitmeritzi, könggrétzi és budweisi püspök, a prágai cseh és német egyetem és a prágai cseh és német műegyetem rektorai, továbbá 326 megválasztott képviselő és pedig 70 a nagybirtok, 92 a városok, 170 a kereskedelmi kamarák, 84 a többi község, 20 a cseh királyság kulturális tanácsa képviselőinek száma és csak 43 az általános választóosztályból kerül ki.

Csehországi elvtársaink a legnagyobb energiával küzdenek e tervezett jográlás ellen s az újabb kiváltságok helyébe a népjogok megvalósítását követelik.

A rabzoltságállítás üzletének a titkaiból. A bécsi kereskedelmi törvényszék előtt a minap volt az első tárgyalása annak a pörnek, amelyet dr. Wohl Lajos, a "Norddeutscher Lloyd" volt ügynöke indított a társaság ellen félmillió korona honorárium, illetőleg provízió megfizetésére azért, hogy a magyar kivándorlási törvény megalkotása előtt a társaság képviselőiben közbenjárt a magyar kormánytól. Dr. Wohl Lajos jogi képviselője, dr. Frischbauer azt fejtette, hogy a követelt félmillió korona, tekintve azt a hatalmas szolgáltatást, amit Wohl a "Norddeutscher Lloyd"-nak tett, nem is túl magas összeg. Ezzel szemben a társaság képviselője azt hangoztatta, hogy Wohl már kapott 48.000 koronát, több pedig nem jár neki. Wohl ügyvédje újabb bizonyítékok beszerezhetősége céljából a tárgyalás elhalasztását indítványozta. Ehhez a bíróság hozzájárult.

A Balkánról. A bolgár kormány elhatározta, hogy nem fogja kártalanítani Törökországot a Kelet Rumélián végigtűt vasutvonalért. A bolgár minisztertanács, ezen határozatára Törökország azzal felelt, hogy mozgósította egy európai mint ázsiai hadtesteit. Ez természetesen maga után vonta az összes Balkán államok mozgolódását. Ennek dacára a háború réme nem igen fenyeget, mert a hatalmak törekvése a kérdések békés megoldása. Nemzetközi konferenciára is alig lesz szükség. Törökország Magyarországal és Bulgáriával fog tárgyalásokba bocsájtkozni. Törökország berlini követé ki is jelentette, hogy kormánya szívesen tárgyal Bulgáriával, ha a hajlandóságot mutat arra, hogy a keleti vonat kelet-ruméliai részéért kárpótlást ad Törökországnak.

Pokolgép — nászajándék. Aberdeenből (Skócia) jelentik a londoni újságoknak ezt a különös esetet: Egy fiatal hölgy, akinek Glasgowban viszonya volt egy férfival, Aberdeenbe utazott, mert egy odavaló ur megkérte a kezét. Megtörtént az esküvő és a fiatal pár sok nászajándékot kapott. A sok küldemény között volt egy Birminghamból küldött csomag is, amelyet már a postán is gyanúsak találtak s kézbesítésre helyezett a rendőrségnek adták át. A rendőrség aztán tüzetisztekkel megvizsgáltatta azt. Mikor kibontották a csomagot, töltött revolvert találtak benne, amelynek a ravasza fíz-volt húzva. A revolver puszkaporról félig megtöltött dobozban volt. Ha gyanútlanul bontják föl, a revolver okvetlen elsül, ami elég volt ahhoz, hogy akár a legnagyobb házat is romba döntse. A rendőrség kikutatta, hogy a revolver voltaképpen pokolgép és Glasgowban adták postára. Glasgowban már elfogtak két embert, akit a merénnyel gyanúsítanak. Az egyik a fiatal asszony elhagyott barátja.

TÁRCA

A RÖPÜLÉS PROBLÉMÁJA.

— Irta: Dr. F. Zs. —

A jövő történetírója, a mi korszakunkat legtalálósabban úgy fogja jellemezhetni, ha az erőteljesebb vadujások korának nevezi el. Korunk képe csakugyan azt a benyomást teszi, mintha az emberiség minden rendelkezésére álló erő mozgósítva, hallatlan erőfeszítéssel igyekezne a kisse lassunk tetsző fejlődést meggyorsítani. Pedig ez a fejlődés, különösen a technika és természettudományok terén, csak a mi türelmetlenségünk előtt tetszik lassunk. Alig két-három évtizede, hogy Daimler az első tökéletes motoros kocsit megszerkesztette s ma már a 100 kilométeres sebességgel száguldozó autómobil a falusi gyereknek is ismerik. Néhány éve, hogy Marconi megcsinálta az első drótnélküli távirót s ma már az egész föld be van hálózva vele. Tehát elég gyors a technika és a technika egyes területein, de a röpülés, a levegőben való közlekedés problémájának megoldását illetőleg igazán jogos a türelmetlenség. Száz éve elmúlt (1783), hogy a Montgolfier testvérek egy vászonnal bevont óriási papírszakban a levegőt meglegtetve vele 300 méternyi magasságra fölemelkedtek a levegőben. Az ezután következő 100 esztendő alatt alig mutat föl valami haladást a léghajó használatosága s csak a legutóbbi két évtizedben vetették rá magukat ismét a földalálók a röpülés problémájának megoldására azzal az energiával, amelyet a dolog fontossága s a kecsgetető siker megérdemel.

Miben is áll tehát a röpülés, vagy helyesebben mondva a levegőben való közlekedés problémája? Három földadattól: 1. A levegőbe fölemelkedni; 2. Ott az egyensúlyt biztosan megtartani; 3. A levegőben tetszés szerinti irányban tovahaladni (mert hiszen ez a közlekedés). Nézzük, miként oldják meg ezt a hármas földadatot az eddigi levegőbeni közlekedési eszközök: a léghajó és a röpülőgép.

Az első feladat a levegőbe való emelkedés, a léghajónál csaknem teljes sikerrel meg van oldva, sőt az első tökéletes — nem kormányozható — léghajók csupán erre voltak alkalmasak s mozgásuk irányja teljesen a szél irányától függött. Az elv, melynek alapján a léghajó a levegőbe emelkedik, azon egyszerű fizikai jelenség, hogy minden test, mely az őtet körülvevő anyagnál könnyebb, abban fölfelé igyekszik mindaddig, míg a felületére nem kerül. Ha egy darab fát, vagy levegővel telt gumimilabdát a víz alá szortunk, az följön a víz felszínre, mert könnyebb a viznél. Hasonlóképpen ha egy gumizott — tehát nem lukacsos — vászonból készült nagy gömböt megtöltünk valami olyan gázzal, mely a levegőnél könnyebb, például világító gázzal vagy hidrogénnel, akkor az fölemelkedik a levegőbe. Ha az ilyen léggömb elég nagy és a benne levő gáz sokszorta könnyebb mint a levegő, akkor még valami súlyt is akasztunk rá s így a léghajó képes lesz még az alján levő kosarat s egy-két, vagy ha nagyobb, több embert is fölemelni. Így fölemelkedve, a léghajó addig képes a levegőben maradni, míg a burkolóváson nagyon finom lukacsain keresztül annyi gáz el nem távozik belőle, hogy az egésznek sulya akkora lesz, mint a levegőé, vagy még nagyobb is s akkor ismét leszáll a földre. Természetesen, ha hirtelen nagyobb lyukat kap a léghajó s a gáz is hirtelen távozik el belőle, akkor nagy gyorsasággal esik le. Ilyen szerencsétlenség már gyakran előfordult.

Az egyensúly megtartása a léghajónál szint megoldottnak tekinthető. Ugyanis a sulypont (azon elméleti pont, melyben az egész készülék sulyát egyensúlyt képviseljük) elég mélyen van, rendszeren a kosár alá s így nem kell felborulástól tartani, még nagyobb szélben sem.

A harmadik földadat: a kormányozható tovahaladás kérdése még a kezdet kezdetén van. A régi léghajókkal egyszerűen csak fölszálltak a léghajósok s csak olyan irányban mehettek, amerre a szél vitte őket; legföljebb annyit tehettek, hogy addig engedték emelkedni vagy süllyedni a léghajót, míg a megfelelő irányú szélre akadtak. Tudni kell ugyanis, hogy a levegőben egyszerre többféle irányú áramlat is lehetséges; például ha itt a föld színén a szél keletre fúj, lehet, hogy pár száz méterrel följebb déli vagy éjszaki stb. irányú a szél. Hogy tehát a léghajó irányba ne a szél szélességétől függjön, arra ki kell esznelni valamit és ebben áll a kormányozhatóság problémája.

A tetszés szerinti irányban való haladást a legújabb — u. n. kormányozható — léghajók azzal akarják lehetővé tenni; hogy először a gáztartót nem gömb, hanem szivaralakúra építik, hogy a szél ne kapzkodhasson olyan könnyen belé; másodsor, a gáztartó alatt lehetőleg könnyű sulyt s mégis nagyerejű motort alkalmaznak, mely a levegőt valamilyen irányba mozgatja. Ezt eddig Zeppelin érte el a legnagyobb sikerrel több száz kilométeres utat téve meg előre kijelölt irányban.

Azonban ez a siker csak ideiglenes s csak látszólagos és legföljebb hadászati célokra volna kihasználható. Nem szabad ugyanis elfeled-

ninc, hogy akármilyen motort alkalmazzanak is a léghajóra s akármilyen alakúra építsék is az ugynevezett gömböt, ez mégis mindig egy óriási fölfelület képez és pedig annál nagyobb, minél nagyobb hordképességet kívánunk a léghajótól s ha ebbe az óriási felületbe erősebb szél kapaszkodik bele, az mégis csak nagyobb mértékben fogja befolyásolni a léghajó irányát, mint akármilyen motor. Tehát a kormányozható léghajó, akármennyire tökéletesítik is, mindig csak széleskörűen lesz kormányozható.

Hamar rájöttünk erre a röpülés problémájával foglalkozók s így tisztán állott előttünk, hogy a jövő légi közlekedés eszköze csak valamely a levegőnél nehezebb, abba mégis fölemelkedni és benne mozogni képes eszköz lehet: a röpülőgép. Hiszen a természet maga is produkált ilyen röpülőgépet a madarak és lepkek alakjában: ezek is jóval nehezebbek a levegőnél és mégis a legnagyobb könnyűséggel röpködnek. Tehát a röpülés megoldása volna: valami gép-nadarat szerkeszteni. Sajnos, egyelőre a technika fejlettsége sokkal hátrább van még, semhogy erre képes lenne, noha lehetetlenség nincs benne de van egy más példánk is arra, hogy valami a levegőnél nehezebb dolog abba fölemelkedjék: a sárkány, a gyerekek játékszere.

Már Leonardo da Vinci, a reneszánsz híres művésze, próbálkozott (1514) valami röpülőgép-félel, melyről azonban közelebbi adatok nem maradtak fenn. Majdnem háromszáz év múlva két francia (Launoy és Bieuvenu 1784.) kísérleteznek ismét röpülőgéppel, amelyen olyan csavar volt alkalmazva, mint a propeller-nél, de sikertelenül. Ezután szakadatlan a sora a sikertelen kísérletezőknek, míg végre 1906 október 23-án Santos Dumont megteszi röpülőgépével az első 20 métert, amit röpülésnek lehet nevezni. Egy évre rá Henry Farman az első kilométert s 1908 július 6-án sikerült neki egyfolytában 20 percig a levegőben maradnia s ez idő alatt 18 kilométert megtenni. Legutóbb pedig az amerikai Wright testvérek egyike több órahosszig maradt a levegőben s ezalatt néhány száz kilométert fut be a különböző irányokban.

Mindeme röpülőgépek (aeroplánok) ugyanazon alapon vannak szerkesztve, mint a gyermek-sárkányok, csak hogy természetesen sokkal komplikáltabb formában, hogy a fönt kitűzött három feladatnak minél tökéletesebben felelhessenek meg.

Bár az aeroplánok szerkezete jóval komplikáltabb, semhogy egyszerű leírással teljesen megérthetővé tudnánk tenni, mégis megkíséreljük legalább nagyjében foglalatni. A fölemelkedés úgy történik, mint a sárkánynál: van egy vagy több ferde síklap (több négyzetgömbölyű nagyságú): a fölszállásnál az alkalmazott motor az egész szerkezetet olyan irányban mozgatja, hogy e síklapok hegyes szög alatt hajoljanak a haladás irányára, éppugy mint a közönséges sárkánynál az egyik gyerek kissé ferdén tartva megfogja azt s a másik elkezd vele szálladni és a levegőben maga után húzza. A huzás következtében a ferde lap alsó oldalába ütköző levegő a sárkányt a magasba viszi. A magasba való emelkedés tart mindaddig, míg a fölemelő lapok ferde helyzetben vannak. Ha a bentülő az akarja, hogy a gép ne emelkedjék tovább, akkor a fölemelő lapokat vízszintes s ha le akar szállani, akkor az előbbivel ellenkező irányú ferde-helyzetbe kell hoznia. A sárkánylapok ilyenféle ide-oda fordítása igen nagy szerkezeti nehézségekkel jár s ezért a fölemelkedés és leszállás okozza itt a legnagyobb gondot s ezért nem is sikerült még aeroplánok tekintélyesebb magasságot elérni.

A röpülőgépet a levegőben egyensúlyban tartani szintén nem könnyű dolog. A földön járó közönséges kocsi teljes egyensúlyban van, mert szilárd alapon (a földön) négy helyen is alá van támasztva a kerekével. Egy kerékpárt már csak akkor vagyunk képesek egyensúlyba hozni, ha rajta ülünk és mozgátjuk, mert csak két pontban van megtámasztva. A két pontban megtámasztott test pedig csak akkor van egyensúlyban, ha egy irányban bizonyos sebességgel mozog. Ez adja az egyensúlyt az aeroplánok is, meg részben a levegőben rátámaszkodó nagy vízszintes és ferde felületek. Mindazonáltal a röpülőgépek egyensúlyi korántsem oly biztos, mint a léghajók s felbillenés igen könnyen lehetséges.

A harmadik feladatnak, a kormányzásnak megoldása — ha az alkalmas szerkezet megalkalmazzuk — sokkal könnyebb, mint a léghajónál. A röpülőgépénél ugyanis csak kisebb felületek szerepelnek, melyekbe a szél nem kapaszkodhatik olyan erősen. Maga az irányítás vagy rítólaszerü szerkezetekkel, vagy kormánylapokkal történik.

A röpülőgép ma még csecsemőkorát éli, de az övé a jövő. A léghajó a levegőbe emelkedés helyett ideig való lebegés kérdését egyelőre tökéletesen oldja meg, de hogy ez legyen a jövő légi közlekedés eszköze, az, mint fentebb láttuk valószínűtlen. A nagy gáztartó (gömb) ugyanis nem lehet nélkülözni, ez pedig ellen sohasem fog haladhatni. A Zeppelin léghajója még jobban tökéletesítve, hadászati célokra talán már megfelelne, de a közlekedés általános eszköze, melytől nagy gyorsaságot, lentékeny teherbírást és biztos kormányozhatóságot várunk, sohasem lehet.

A röpülőgép sem a mostani formájában fogja a végleges diadalt aratni a léghajó fölött. Akkor lesz igazán tökéletes, mikor a Jókai által megsejtett gépmadarat fogják megcsinálni. Ez pedig akkor lesz lehetséges, ha a technika a maiaknál sokkal könnyebb és mégis sokkal erősebb motorokat fog tudni előállítani. Az egész csak idő kérdése. Az emberi találékonyság már eddig is számos csodát művelt s a hir, dicsőség, vagyon, melyek a röpülőgép föltalálójára várnak, elég megbízható ösztönzői annak a képeségnek.

SÖTÉT "HAJNAL".

Az utóbbi időben történt csehaporolások teljesen kizokták sodrából Messerschmidt Géza urat, a passai magyarok érdemes plébánosát. Ez az uri ember az utóbbi időben újság-szerkesztéssel foglalkozik, még pedig olyan formában, hogy erős a gyanunk, miszerint a plébános urnak gazdasszonya mondja tollba azokat a dajkameséket, melyek az általa megszerkesztett HAJNAL-ban látnak napvilágot. Lapjának egyik legutóbbi számában is föltalál olvasóinak egy csomó bolondgombát "Az egykedű üdvözítő egyház"-ról, a "Szent olvasó királynéj"-ről s más hasonló dolgokról s azután keresztényi szeretettel ront nekünk, írván a következőket: "Neveletlen-zsidó fiúk, félbe-maradt iskolások, az orosz cárnál százszor zsarnokabb cucilista agitátorok rekedte ordították a torkukat, hogy új rendet kell csinálni. A népnek hitben, erkölcsökben, józan ítélletben gyengébb része vakon rohan a farkasok után."

Álljunk csak meg itt egy pillanatra plébános-szerkesztő ur. Az erkölcsöket ne sokat bogassuk, mert hátha magunkra haragítunk holmi Perényieket, Böhmöket, Kovácsokat, Szepesyeket, Bubicákat, Pártyákat és az ördög tudja milyen névre hallgató erkölcsös uri embereket. Automóbil tenni a szakácsné pénzén és aztán megszökni föle; arany feszületet ajándékozni a színésznőknek bizonyos nyomdafi-festéket nem tőrő dolgok; fiatal gyermekleányok erőszakot elkövetni; ezek talán erkölcsös dolgok ön előtt, mert papok, sőt mi több püspökök követik el, kik nem zsidó fiúk, sem nem félbenmaradt iskolások, hanem istennek felszentelt szolgái, kiknek minden szabad.

Aztán meg bizniszről is beszél ön tisztelendő atyánk és más hasonló dolgokról. Pedig hát a magyarországi cucilistáknak nincsen ám 2 és fél millió hold földje, mint az ön paptársainak. Azt meg már csakugyan elvárhatnánk öntől, hogy egyházának irodalmát-kissé nagyobb figyelemmel kísérje, nehogy újból olyan tévedés-bessék, mint most, mikor ezeket írja:

"A mult heten egy New Yorkban megjelenő cucilista lap a boldogságos Szűz Máriát piszkolta. Azt mondta róla, hogy a pápának megjelent, aki hugomasszonyának szólította."

Nem a cucilista lap írta azt plébános ur, — ön is jól tudja — az csak átvette az ön sötét HAJNAL-jához hasonló népbütő lapokból. No de hát isten szolgájának nem muszáj mindig igazat mondani, mint ahogy nem is mond a legtöbb esetben.

Ön azzal végzi keresztényi szeretettel megírt förmedvényét: Jóravaló tisztességes katolikus ember cucilista nem lehet." Mi pedig azt mondjuk: Minden felvilágosult józan embernek undorral kell elfordulni önökötől.

Hercegh Lajos.

"GYILKOSOK."

Grayson Viktor, szocialista képviselőt, az angol parlament tagját kitalították az alsóház üléseiről, mert tiltakozott a kormányban és az alsóházban a munkanélküliekkel szemben tanúsított eljárása ellen. Követelte, hogy a kormány tegyen valamit a munkanélküliek érdekében s mikor látta, hogy beszédének nincs fogása, arra határozta magát, hogy obstruálni fog. Meg is tette. De tetteinek következménye az lett, hogy Asquit miniszterelnök indítványozta, hogy Grayson az ülésekről zárják ki. Természetes, hogy az indítványt a ház elfogadta és rögtön életbe is lépett, amennyiben távozásra kényszerítette azt a képviselőt, aki nem tudott szemet hunyni a munkanélkülieknek az éhhalállal vívott tusájára előt. Grayson, mikor a képviselőház üléstermét elhagyta csak annyit mondott: "Gyilkosok."

INNEN-ONNAN.

Mig Carnegie 20,000 dollárt ad a republikánus párt választási küzdelmének költségeihez, New York, Chicago, St. Louis és Denver munkásai öngyilkosokká lesznek, mert feleségeiknek és gyermekeiknek nincs mit enniük.

Hová jutott Gompers az ő szent jelszavával: "A unionokban nem kell politika"? Mig ő a most folyó választási küzdelemben Bryan szányságédeként szerepel, Dániel Keefe, a "Lengshornen International Union" feje és az A. F. of L. alelnöke "hosszantartó tanácskozásokat" folytat Roosevelttel, "miként lehetne jobb megértést teremteni Taft és a munkásvezérek között."

Egyröl-másról.

(Folytatás az első oldalról.)

Carey akarva, nem akarva, kénytelen volt összehívni gyűlésre a Berlin Mill Co. munkásait is és sztrájkra rendelte őket. Ezek azonban bevetették vele saját orvosságát. Carey elvei alapján helyezkedve, kijelentették: A tőke és a munka édestestvérek, ők bizony nem sztrájkolnak testvéruk ellen. Egyik gyár munkásainak a másik gyár munkásaihoz semmi közük, törődjön kiki a maga bajával. A szerződés szent és sérthetetlen. Nekik szerződésük van s nem hajlandók szentségtörők lenni, stb. — Egyhangulag leszavazták a sztrájkproponációt s dolgoznak vigan tovább.

James F. Careynek keserű pilulák voltak ezek, de nincs joga a panasza: maga készítette. Az ő neveltjei voltak csak a munkások, most gyönyörködhetik bennük.

A sztrájkoló munkások pedig legfeljebb csak azzal vigasztalhatják magukat, hogy jön még a kutyára dér. Fognak még sztrájkolni a Berlin Mill Co. munkásai is, amikor majd az ő gyárosuk készített a másik gyár munkáit s akkor visszafizetik a kölcsönt, ők lesznek majd sztrájk-törők.

És nem volnának a kapitalisták tökéletes bolondok, ha nem protezsálnák ezeket a munkásszervezeteket? Lehet-e alkalmasabb eszköz találni a munkások levertsére, mint a trade unionokat?

HATÁROZATI JAVASLAT.

A St. Louis Szocialista Munkás Szervezet 1908 október 12-én, a Broadway 1717 szám alatti helyiségben megtartott rendes havi ülésén kimondja, hogy:

Tekintettel arra, hogy Pouren János orosz forradalmár, aki az orosz kormány megkérésére alapján gyilkossággal, rablással és egyéb büncselekményekkel vádolva az Egyesült Államok hatóságai által fogházban tartatik;

tekintettel arra, hogy az orosz kormány képtelen Pourennel szemben a vádak valódiságát bizonyítani, de mindig világosabbá válik a cári kormány célja, hogy hamis tanuk vallomási alapján bitóra vagy Szibéria ölbányájába juttassa Pourent, aki tevékeny részt vett a Bali tartományoknak a cári abszolútizmus elleni forradalmában s akinek szava még Amerikából is árt a cárizmusnak;

tekintettel továbbá arra, hogy oly államnak polgárai vagyunk, amely államnak alaptörvényei minden polgárnak megengedik, hogy szabadon hirdethessen oly eszmét, amelynek megvalósulása az ország népének jobb jövőt biztosít, amidőn ezen alkotmányos jogot fentartjuk és magunkat szabad állam polgárainak nevezük, tiszteletben kell tartanunk idegen népek kulturális célokát szolgáló törekvéseit és ha személyi ilyen törekvések miatt üldözöttek s az Egyesült Államok területén keres menedéket, számára a fenti okoknál fogva a legmesszebb menő védelmet és oltalmat kell nyujtaniuk.

Pouren János kiadatása annyit jelentene, hogy az Egyesült Államok helyesli az orosz kormányának abszolútisztikus uralmát, amelyet kancukázásokban és a bitófaon való kivégeztetéseken juttat érvényre és az ily kormányzati rendszer ellen küzdő szabadelvű egyének meggyilkolásához segédkezet nyujt.

Amennyiben az Egyesült Államok történetében még nem fordult elő, hogy az idegen kormányok hőhőrmunkájához segédkezet nyujtott volna s ha most megtenné, civilizációnkat és haladásunkat a kulturánek szemében nagyon alacsony fokra szállítaná:

Ez oknál fogva a fentemlített szervezet havi ülése elhatározza, hogy Pouren János fogvartása ellen határozottan tiltakozik és követeli Pouren Jánosnak azonnali szabadon bocsátását.

Utasítja a havi ülést az elnököt és jegyzőt, hogy a határozatot a párt hivatalos lapjainak angol, német és magyar nyelven, közlés véget küldjék be.

St. Louis, Mo. 1908 október 12-én.
Till F., elnök. Neuman W. J., jegyző.

VIII. osztály, (Pittsburg és körny.) jelentése.

Taglétszámunk 28. Elvtársaink nagyobb részt csak félidőt dolgoznak. A munkaviszonyok javulása még nem mutatkozik. Pénztári állományunk nincs. Tartozásunk \$33.14. Legutóbb tartott bálunk a M. B. Sz. XV. osztálával dacára, hogy tehetségünkhöz képest mindent elkövetvünk a bál érdekében, erkölcsileg jól, de anyagilag \$31.16 deficitet végződött. Agitációs téren sikerrel működünk, amennyiben a vidéki magyarság tanításainkra kezd öntudatra ébredni.

E hó 6-án Gillhaus, a S. L. P. elnökjelöltjének helyettese beszélt itt a Német Hallban. Elég szép számban gyűlt össze a közönség s — mivel tudva azt, hogy a magyarság szép számmal volt jelen — Marossy elvtársunk rövid, de lelkes beszédével zárta be a gyűlést.

Nem hagyhatjuk említés nélkül a S. P.-istának azon cselekedetét, mit az ide közel fekvő vidéken elkövetett. E hó 12-ére ugyanis gyűlést hívtak egybe, hol több S. L. P.-ista is volt jelen.

A szónok beszéde után egy elvtársunk kért szót, de midőn fölismerék benne, hogy ez az, aki megakarja magyarázni, melyik is az a valódi munkáspárt, tőle a szót megvonták azzal a kijelentéssel, hogy a teremért ők fizetnek.

Vasárnap tartott gyűlésünkön a kongresszusi küldött beszámolt. Jelentése tudomásul vétett. Elolvastatták a békebontók röpirata, kik jobb nevet maguknak nem is kereshettek. Piszkos hazugság, hitvány rágalom, minden állításuk, céljuk a békés munkálkodást megakadályozni és hogy minél több munkást rántsanak abba a piszkosba, amelybe ők maguk fetrengenek.

Gyűlésünkön tárgyaltuk tovább a hazai ügyeket, hogy mily szemtelenséggel szándékozik a mai kormány a munkás népet kijátszani, a választójogot meghamisítani, amely eljárása nemcsak szocialisták, hanem minden érdekes bíró munkásembert haragra szólít fel. Ezek után elhatároztuk, hogy gyűjtőívet bocsájtsunk ki és gyűjtünk hazai pártunk agitációs alapjára.

Elismeréssel vagyunk a St. Louis-i női osztály iránt. Szép példával járnak elől. Mi is igyekszünk részünket a harcból kivenni.

Tiszviselő választása a következőképpen történt meg:

Titkár Weisz Márton, pénztárnok Stéger Lajos, ellenőrök Sam. Weiss és Deák István. Levelező Grosz Lajos, könyvtárnok Keszler és Krémer János, bizalmiférfiak Gross Henrik és Viszlay Béla, lapmegbíztott Slipek Károly. Agitációs bizottság: Weisz Sándor, Stéger Lajos, Weisz Márton, Gross Henrik, Viszlay Béla. Vigalmi bizottság: Slipek K., Stéger L., Gross L., Weiss M., Keszler J., Weiss A. és Viszlay B.

Gross L., Weiss M., bizalmiférfiak.

A PROSPERITÁS FELÉ.

Az egészségügyi ügyosztály jelentése szerint több mint kétszer annyi gyermek keres az idén munkát, mint tavaly és a házasságok száma is nagyban lepadt.

A mult év szeptemberében 1300 tizennégy éves gyermek kért engedélyt arra, hogy munkát vállalhasson, ez év ugyanazon havában pedig több mint 2700 gyermek kérte, hogy kenyerkereső lehessen.

Az apa nem tud munkát kapni s ha kap is, oly csekély az összeg amit keres, hogy abból képtelen családját eltartani s az apa kereset hiányából származó nyomora miatt a gyermekeket hajtja a gyárba, akik ismét apákat tesznek keresetnélkülivé. Persze a gyermekmunkát a kapitalisták jobban szeretik — lévén könnyebben kizsákmányolható.

Figyelemreméltó tény, hogy amily mértékben nő a gyermekmunkások száma, ugyanolyan mértékben csökken a házasságok száma. Scully city clerk jelentése szerint ez évben 5000-el kevesebben házasodtak, mint tavaly. Természetes, hogy ez a züllött gazdasági viszonyoknak tudható be s annak, hogy a gyermekmunkások s a nőmunkások kiszorítják a munkából a munkaképes férfit.

FIGYELMEZTETÉS!

Szövetségünk II. osztályához egy Kun Mihály nevű egyén egy körlevelet küldött, melyben \$4.00-t kér, hogy újabb szociális művét a napvilágra hozza. Miután mi ismerjük nevezettnek jártasságát a társadalomtudományok terén, felhívjuk az összes szervezetek figyelmét arra, hogy nevezett Kun Mihálylyal ne foglalkozzanak.

Az Am. Magy. Szoc. Munk. Szöv. II. oszt.

REGÉNY.

A Krutzer-Szoráta

Írta: Tolsztoj Leó gróf.

(Folytatás.) (34.)

És ime bátyja, a muzsikusi, rátalált egy ilyen tisztességes asszonyra. "Igaz ugyan, hogy már túl van az első ifjuságon; oldalt hiányzik egy fog, teste elhízott és arca egy kissé puffadt, gondoltam magamban Truchacevszki helyében, de hát mit árt ez? az ember azt veszi, amit kap!"

Igen, még le is kötelezi őt és kegyet gyakorol vele, amidőn kedveseül fogadja, gondoltam magamban tovább, meg azután nem veszedelmes az egészségének!

De nem, ez lehetetlen, kezdtem újra gondolatim-füzését. semmi, de semmi efféle nem történt. De nincs is rá ok, hogy ilyesmít fölgyek. Nem mondta-e nőm, hogy az a pusztá gondolat, hogy féltékeny lehetek rá e férfi miatt, megalázó rá nézve? Igen ám, de hazudott, kiáltott bennem egy benső hang — s az egész újra kezdődött!

Csupán két utas volt kocsiszakaszomban: egy vén asszony férjével, akik mind a ketten keveset beszéltek s ezek is már a legközelebbi állomáson kiszálltak s egyedül hagytak. Olyan voltam, mint egy ketrebe zárt vadállat. Majd felugrottam hirtelen és az ablakhoz rohantam, majd járkálni kezdtem, mintha ezzel a mozgással jobban siettettem volna a vonatot.

És Poszdniev hirtelen felugrott, néhány lépést tett lázasan és aztán újra leült.

— Ó, félttem, nagyon félttem a kocsiban. Borzalom fog el. Ujra leülök és azt mondom magamban: Egyébre kell gondolnom. Például a vendégörsre, akinél teáztam. És aztán képzeletemben egyszerre előállott a dvornik hosszu szakállával és kis fiával, aki körülbelül annyi idős lehetett, mint az én kis Vazulom.

Szegény kis Vazulom! Szegény kis Vazulom! Látja, mint öleli a muzsikusi anyját. Mi történik majd szegény kis lelkében? De ő — feleségem, mit bánja? ő szeret.

És az egész újra kezdődött, ugyanazok a gondolatok kezdtek egymást üzni! Annyira szenvedtem, hogy végre azt sem tudtam, mit kezdjek magammal és ekkor egy ötletem támadt, amely nagyon megtetszett, az, hogy leszállok a sinre, a kocsi alá fekszem és ezzel vége lesz mindennek.

Csak egy dolog gátolt abban, hogy ezt megtegyem, a szánalom, az önmagam iránt való szánalom, amely egyuttal gyűlöletet támasztott bennem nóm iránt és a muzsikusi iránt, de különösen nóm iránt. A muzsikussal szemben csupán saját megalázásomnak és az ő diadalának furcsa érzését tápláltam, de nóm iránt szörnyű gyűlöletet éreztem.

De nem ölhettem meg magamat és nem szabadíthattam őt fel eltűnésem által. Szenvédnie kell neki, meg kell legalább értenie, hogy én mennyit szenvedtem.

Valamelyik vasuti vendéglobén láttam, hogy isznak és nyomban én is odarohantam egy pohár vodkát meginni. Mellettem állott egy zsidó, aki szintén ivott. Beszélgetésbe elegyedtem velem és miután nem akartam a kocsiban egyedül maradni, elmentem vele az ő piszkos, füstös, teleköpösödött harmadik osztályú kocsijába.

Kezdetben hallgattam, de egy szót sem értettem abból, amit mondott. A zsidó észrevette ezt és újra magára akarta vonni figyelmemet. Erre fölkeltem és visszamentem kocsimba.

Gondolodni akartam arról, vajjon igaz-e az, mit képzek és vajjon van-e rá okom, hogy magamat gyötörjem? Leültem, hogy nyugodtabb legyek, de nyomban rá higgadt okoskodás helyett, ugyanazok a gondolatok, ugyanazok a képek álltak előttem. Már hányszor gyötörtem magamat így, gondoltam magamban (eszembe jutván régebbi féltékeny rohamaim) és mindannyiszor a legcsekélyebb ok nélkül, semmiért!

Most is csak úgy lesz. Meglehet, sőt bizonyos, hogy nyugalmas álomban fogom találni, fel fog ébredni, örülni fog és szavaiból, tekintetéből azt fogom kivenni, hogy semmi sem történt, hogy nyugtalanságom hiába volt!...

Ah, ha így lenne! De nem, nagyon is gyakran megtörtént, már most mindenkeze vége, mondja bennem egy hang és vezeklésem újból kezdődik.

Ah, minő gyötrelm! Nem bujakeresok korházába vetném el azt a fiatal embert, akinek a nőkhöz való kedvét el akarnám venni, hanem lelkembe, hogy megmutassam neki a démonokat, amelyek marcanagolták.

Az volt a legborzasztóbb, hogy fölismertem nóm testéhez való elvitáztatatlan jogomat, mintha ez a test egészen az enyém lett volna, mintha husomból való hus lett volna. És egyuttal azt is éreztem, hogy nem bírhatom ezt a testet, hogy ez a test nem az enyém, hogy ő azt művelheti vele, ami neki tetszik s hogy az, ami nekem tetszik, nekem nem tetszik. Tehetetlen voltam a férfi ellenében, de még inkább nóm ellenében.

Ha nóm még nem is bukott el, de kedve van elbukni! Ez még rosszabb! Szinte jobb lenne, ha már megtette volna, csak hogy a borzasztó bizonytalanságon tulessem.

Végül már képtelen voltam megmondani, hogy mit óhajtok inkább: azt óhajtom, hogy ne akarja :zt, amit föltétlenül, kényszerűen akarnia kellett. Örülszégem immár teljes volt!

XXVI.

Az utolsóelőtti állomáson, amikor a vonatvezető belépett, hogy a menetjegyet elvegye, összeszedtem a podgyászatot s a kocsi födélén részére léptem. Az a tudat, hogy a megoldás közeledik, fokozta lázamat. Fáztam, egész testemben remegtem s fogam vacogott. Gépiesen hagytam el a tömeggel a pályaudvart, kocsit fogadtam és hazfelé indultam. Utközben néztem a gyér járókelőket és a dvornikokat, elolvastam a címtáblákat, anélkül, hogy csak valamire is gondoltam volna. Fél versznnyi ut után megfázott a lábam s eszembe jutott, hogy a kocsiban levettem téli csizmámat és uti táskámba tettem. Hová tettem ezt a táskát? Velem volt-e? És a kosár? Csak most jutott eszembe, hogy podgyászatról egészen megfeledkeztem. De nem volt érdemes e miatt viszfordulni. Folytattam utamat.

Bármennyire törom is most eszemet, képtelen vagyok megérteni, hogy miért siettem ennyire. Csak azt tudom, hogy az a tudatom támadt, mintha komoly és veszes dolog készülnék életemben. Valóságos autoszugesztio volt ez. Azért volt talán oly komoly, mert én annak képelem? Vagy talán elősejtelmem volt? Nem tudom. Meglehet, hogy azután, ami történt, minden előbbi esemény komor színt öltött emlékezetemben.

(Folytatjuk.)

nünk, hogy akármilyen motort alkalmazzanak is a léghajóra s akármilyen alakúra építsék is az ugynevezett gömböt, ez mégis mindig egy óriási fölületet képez és pedig annál nagyobb, minél nagyobb hordképességet kívánunk a léghajótól s ha ebbe az óriási felületbe erősebb szél kapaszodik bele, az mégis csak nagyobb mértékben fogja befolyásolni a léghajó irányát, mint akármilyen motor. Tehát a kormányozható léghajó, akármennyire tökéletesítik is, mindig csak szélcselemben lesz kormányozható.

Hamar rájötték erre a röpülés problémájával foglalkozók s így tisztán állott előttük, hogy a jövő légi közlekedés eszköze csak valamely a levegőnél nehezebb, abba mégis fölemelkedni és benne mozogni képes eszköz lehet: a röpülőgép. Hiszen a természet maga is produkált ilyen röpülőgépet a madarak és lepkek alakjában: ezek is jóval nehezebbek a levegőnél és mégis a legnagyobb könnyűséggel röpülnek. Tehát a röpülés megoldása volna: valami gépnadarat szerkeszteni. Sajnos, egyelőre a technika fejlettsége sokkal hátrább van még, sem hogy erre képes lenne, noha lehetetlenség nincs benne. De van egy más példánk is arra, hogy valami a levegőnél nehezebb dolog abba fölemelkedjék: a sárkány, a gyerekek játékszere.

Már Leonardo da Vinci, a reneszánsz híres művésze, próbálkozott (1514) valami röpülőgépféllével, melyről azonban közelebbi adatok nem maradtak fenn. Majdnem háromszáz év múlva két francia (Launoy és Bievenu 1784.) kísérleteznek ismét röpülőgéppel, amelyen olyan csavar volt alkalmazva, mint a propellerrel, de sikertelenül. Ezután szakadtan a sora a sikertelen kísérletezőeknek, míg végre 1906 október 23-án Santos Dumont megteszi röpülőgépével az első 220 métert, amit röpülésnek lehet nevezni. Egy évre rá Henry Farman az első kilométert s 1908 július 6-án sikerült neki egyfolytában 20 percig a levegőben maradnia s ez idő alatt 18 kilométert megtenni. Legutóbb pedig az amerikai Wright testvérek egyike több órahosszáig marad a levegőben s ezalatt néhány száz kilométert fut be a különböző irányokban.

Mindeme röpülőgépek (aeroplánok) ugyanazon alapon vannak szerkesztve, mint a gyerekek-sárkányok, csak hogy természetesen sokkal komplikáltabb formában, hogy a fönt kitűzött hármas föladatnak minél tökéletesebben felelhessenek meg.

Bár az aeroplánok szerkezete jóval komplikáltabb, semhogy egyszerű leírással teljesen megérthetővé tudnánk tenni, mégis megkíséreljük legalább nagyjában fogalmat adni. A fölemelkedés úgy történik, mint a sárkánynál: van egy vagy több ferde síklap (több négyzetgömböcs nagyságú); a fölszállásnál az alkalmazott motor az egész szerkezetet olyan irányban mozgatja, hogy e síklapok hegyes szög alatt hajóljának a haladás irányára, éppugy mint a közönséges sárkánynál az egyik gyerek kissé ferden tartva megfogja azt s a másik elkezd vele szaladni és a levegőben maga után húzza. A húzás következtében a ferde lap alsó oldalába ütköző levegő a sárkányt a magasba viszi. A magasba való emelkedés tart mindaddig, míg a fölemelő lapok ferde helyzetben vannak. Ha a bentülő azt akarja, hogy a gép ne emelkedjék tovább, akkor a fölemelő lapokat vízszintes s ha le akar szállani, akkor az előbbivel ellenkező irányú ferde-helyzetbe kell hoznia. A sárkánylapok ilyenféle ide-oda fordítása igen nagy szerkezeti nehézségekkel jár s ezért a fölemelkedés és leszállás okozza itt a legnagyobb gondot s ezért nem is sikerült még aeroplánok tekintélyesebb magasságot elérni.

A röpülőgépet a levegőben egyensúlyban tartani szintén nem könnyű dolog. A földön járó közönséges kocsi teljes egyensúlyban van, mert szilárd alapon (a földön) négy helyen is alá van támasztva a kerekekkel. Egy kerekpárt már csak akkor vagyunk képesek egyensúlyba hozni, ha rajta ülünk és mozgatjuk, mert csak két pontban van megtámasztva. A két pontban megtámasztott test pedig csak akkor van egyensúlyban, ha egy irányban bizonyos sebességgel mozog. Ez adja az egyensúlyt az aeroplánok is, meg részben a levegőben rátámaszkodó nagy vízszintes és ferde felületek. Mindazonáltal a röpülőgépek egyensúlya korántsem oly biztos, mint a léghajóké s felbillenés igen könnyen lehetséges.

A harmadik föladatnak, a kormányzásnak megoldása — ha az alkalmas szerkezetet megtalálják — sokkalta könnyebb, mint a léghajónál. A röpülőgépnek ugyanis csak kisebb felületek szerepelnek, melyekbe a szél nem kapaszkodhatik olyan erősen. Maga az irányítás vagy vitorlaszerű szerkezetekkel, vagy kormánylapáttal történik.

A röpülőgép ma még csecsemőkorát éli, de az övé a jövő. A léghajó a levegőbe emelkedés s hosszabb ideig való lebegés kérdését egyelőre tökéletesebben oldja meg, de hogy ez legyen a jövő légi közlekedés eszköze, az, mint fentebb miatt valószínűtlen. A nagy gáztartót (gömböt) ugyanis nem lehet nélkülözni, ez pedig szél ellen sohasem fog haladhatni. A Zeppelin léghajója még jobban tökéletesítve, hadászati célokra talán már megfelelne, de a közlekedés általános eszköze, melyől nagy gyorsaságot, jelentékeny teherbírást és biztos kormányozhatóságot várunk, sohasem lehet.

A röpülőgép sem a mostani formájában fogja a végleges diadalt aratni a léghajó fölött. Akkor lesz igazán tökéletes, mikor a Jókai által megsejtett gépmadarat fogják megcsinálni. Ez pedig akkor lesz lehetséges, ha a technika a maiaknál sokkal könnyebb és mégis sokkal erősebb motorokat fog tudni előállítani. Az egész csak idő kérdése. Ez emberi találgatásnak már eddig is számos csodát művelt s a hír, dicsőség, vagyon, melyek a röpülőgép föltalálójára várnak, elég megbízható ösztönzői annak a képességnek.

SÖTÉT "HAJNAL".

Az utóbbi időben történt esuhsoparolások teljesen kihozták sodrából Messerschmidet Géza urat, a passai magyarok érdemes plébánosát. Ez az úri ember az utóbbi időben újság-szörkésztéssel foglalkozik, még pedig olyan formában, hogy erős a gyanunk, miszerint a plébános urnak gazdasszonya mondja tollba azokat a dajkameséket, melyek az általa megszörkésztett Hájnal-ban látnak napvilágot. Lapjának egyik legutóbbi számában is föltalál olvasóinak egy csomó bolondgombát "Az egyedül üdvözítő egyház"-ról, a "Szent olvasó királyán"-ról s más hasonló dolgokról s azután keresztényi szeretettel ront nekünk, írván a következőket: "Neveletlen zsidó fiúk, félbemaradt iskolások, az orosz cárnál százsor zsar-nokabb cucilista agitátorok rekedté ordították a torkukat, hogy új rendet kell csinálni. A népek hitben, erkölcsökben, józan ítéletben gyengébb része vakon rohan a farkasok után."

Alljunk csak meg itt egy pillanatra plébános-szörkésztő ur. Az erkölcsökét ne sokat bojas-suk, mert hátha magunkra haragítunk holmi Perényieket, Böhmöket, Kovácsokat, Szepes-syeket, Bubicsokat, Párvyakat és az ördög tudja milyen névre hallgató erkölcsös úri embereket. Automóbilten venni a szakácsné pénzén és aztán megszökni tőle; arany fészületet ajándé-kozni a színésznőknek bizonyos nyomdafesté-ket nem tűró dolgokért; fiatal gyermekleányo-kon erőszakot elkövetni; ezek talán erkölcsös dolgok ön előtt, mert papok, sőt mi több püs-pökök követik el, kik nem zsidó fiúk, sem nem félbemaradt iskolások, hanem istennek felszentelt szolgálói, kiknek minden szabad.

Aztán meg bizniszről is beszél ön tisztelendő atyánk és más hasonló dolgokról. Pedig hát a magyarországi cucilistáknak nincsen ám 2 és fél millió hold földje, mint az ön papársáinak. Azt meg már csakugyan elvárhatnánk öntől, hogy egyháznak irodalmát-kissé nagyobb figyelemmel kísérje, nehogy újabb olyan tévedés-be essék, mint most, mikor ezeket írja:

"A mult héten egy New Yorkban megjelenő cucilista lap a boldogságos Szüz Máriát pisz-kolta. Azt mondta róla, hogy a pápának meg-jelent, aki hugomasszonynak szólította."

Nem a cucilista lap írta azt plébános ur, — ön is jól tudja — az csak átvette az ön sötét Hájnal-jához hasonló néphutító lapokból. No de hát isten szolgájának nem muszáj mindig igazat mondani, mint ahogy nem is mond a leg-több esetben.

Ön azzal végzi keresztényi szeretettel megirt förmérvényét: Jóravaló tisztességes katolikus ember cucilista nem lehet." Mi pedig azt mond-juk: Minden felvilágosult józan embernek undorral kell elfordulni önökötől.

Hercegh Lajos.

"GYILKOSOK."

Grayson Viktor, szocialista képviselőt, az angol parlament tagját kitiltották az alsóház üléseiről, mert tiltakozott a kormányról és az alsóháznak a munkanélküliekkel szemben tanúsított eljárása ellen. Követelte, hogy a kormány tegyen valamit a munkanélküliek érdekében s mikor látta, hogy beszédének nincs fogása, arra határozta magát, hogy obstruálni fog. Meg is tette. De tettének következménye az lett, hogy Asquit miniszterelnök indítványozta, hogy Grayson az ülésekről zárják ki. Termé-szetes, hogy az indítványt a ház elfogadta és rögtön életbe is lépett, amennyiben távozás-ra kényszerítette azt a képviselőt, aki nem tudott szemét hunyni a munkanélkülieknek az éhhalállal vívott tusájá előft. Grayson, mikor a képviselőház üléstermét elhagyta csak annyit mondott: "Gyilkosok."

INNEN-ONNAN.

Mig Carnegie 20,000 dollárt ad a republi-kánus párt választási küzdelmének költségei-hez, New York, Chicago, St. Louis és Denver munkásai öngyilkosokká lesznek, mert felesé-gaiknek és gyermekeiknek nincs mit enniük.

Hová jutott Gompers az ő szent jelszavával: "A unionokban nem kell politika"? Mig ő a most folyó választási küzdelemben Bryan szárnysegédjeként szerepelt, Dániel Keefe, a "Lengshornen International Union" feje és az A. F. of L. alelnöke "hosszantartó tanács-kozásokat" folytat Roosevelttel, "miként let-nehne jobb megértést teremtteni Taft és a munkásvezérek között."

Egyről-másról.
(Folytatás az első oldalról.)

Carey akarva, nem akarva, kénytelen volt összehívni gyűlésre a Berlin Mill Co. munká-sait és sztrájkra rendelte őket. Ezek azonban bevetették vele saját orvosságát. Carey elvei alapjára helyezkedve, kijelentették: A tőke és a munka édesestevérek, ők bizony nem sztrájkol-nak testvérük ellen. Egyik gyár munkásainak a másik gyár munkásaihoz semmi közük, törőd-jön kiki a maga bajával. A szerződés szent és sérthetetlen. Nekik szerződésük van s nem haj-landók szentségtörők lenni, stb. — Egyhangu-lag leszavazták a sztrájkpropozíciót s dolgoz-nak vígan tovább.

James F. Careynek keserű pilulák voltak ezek, de nincs joga a panasza: maga készítette. Az ő neveltjei voltak csak a munkások, most gyönyörködhetik bennük.

A sztrájkoló munkások pedig legfeljebb csak azzal vigasztalhatják magukat, hogy jön még a kutyára dér. Fognak még sztrájkolni a Berlin Mill Co. munkásai is, amikor majd az ő gyáro-suk készítetté a másik gyár munkáit s akkor visszafizetik a kölcsönt, ők lesznek majd sztrájkőrök.

Szám nem volna a kapitalisták tökéletes bol-ondok, ha nem protezsálnák ezeket a munkás-szervezeteket? Lehet-e alkalmasabb eszközt találni a munkások leverésére, mint a trade unionokat?

HATÁROZATI JAVASLAT.

A St. Louisi Szocialista Munkás Szervezet 1908 október 12-én, a Broadway 1717 szám alatti helyiségben megtartott rendes havi ülé-sén kimondja, hogy:

Tekintettel arra, hogy Pouden János orosz forradalmár, aki az orosz kormány megkere-sése alapján gyilkossággal, rablással és egyéb büncselekményekkel vádolva az Egyesült Ál-lamok hatóságai által fogházban tartatik;

tekintettel arra, hogy az orosz kormány képtelen Poudenrel szemben a vádak valódiságát bizonyítani, de mindig világosabbá válik a cári kormány célja, hogy hamis tanuk vallomásai alapján bitóra vagy Szibéria ölbányájába jut-tassa Pouden, aki tevékeny részt vett a Balti tartományoknak a cári abszolutizmus elleni forradalmában s akinek szava még Amerikából is árt a carizmusnak;

tekintettel továbbá arra, hogy oly államnak polgárja vagyunk, amely államnak alapörvén-yei minden polgárnak megengedik, hogy sza-badon hirdethessen oly eszmét, amelynek meg-valósulása az ország népének jobb jövőt bizto-sít, amidőn ezen alkotmányos jogot fentartjuk és magunkat szabad állam szabad polgárainak nevezzük, tiszteltemen kell tartanunk idegen népek kulturális célokat szolgáló törekvéseit és ha személy ilyen törekvések miatt üldözötték s az Egyesült Államok területén keres menedé-ket, számára a fenti oknál fogva a legmesz-sebb menő védelmet és oltalmat kell nyujtá-nunk.

Pouden János kiadatása annyit jelentene, hogy az Egyesült Államok helyesli az orosz kormányának abszolutisztikus uralmát, amelyet kancukázásokban és a bitófékon való kivége-zésekben juttat érvényre és az ily kormány-zati rendszer ellen küzdő szabadelvű egyének meggyilkolásához segédkezett nyujt.

Amennyiben az Egyesült Államok történeté-ben még nem fordult elő, hogy az idegen kor-mányok hóhérmunkájához segédkezett nyujtott volna s ha most megtenné, civilizációkat és haladásukat a kultúrnek szemében nagyon alacsony fokra szállítaná;

Ez oknál fogva a fentemlített szervezet havi ülése elhatározza, hogy Pouden János fogva-tartása ellen határozottan tiltakozik és követeli Pouden Jánosnak azonnali szabadon bocsáj-tását.

Utastítja a havi ülés az elnököt és jegyzőt, hogy a határozatot a párt hivatalos lapjainak angol, német és magyar nyelven, közlés véget küldjék be.

St. Louis, Mo. 1908 október 12-én.
Till F., elnök. Neuman W. J., jegyző.

VIII. osztály, (Pittsburg és körny.) jelentése.

Taglétszámunk 28. Elvtársaink nagyobb részt csak féldiót dolgoznak. A munkaviszo-nyok javulása még nem mutatkozik. Pénzüri állományunk nincs. Tartozásunk \$33.14. Leg-utóbb tartott bálunk a M. B. Sz. XV. osztályá-val dacára, hogy tehetőségünkhöz képest min-dent elkövettünk a bál érdekében, erkölcsileg jól, de anyagilag \$31.16 deficitel végződött. Agitációs terep sikerrel működünk, ameny-nyiben a vidéki magyarság tanításainkra kezd öntudatra ébredni.

E hó 6-án Gillhaus, a S. L. P. elnökjelöltjé-nek helyettese beszélt itt a Német Hallban. Elég szép számban gyűlt össze a közönség s — mivel tudva azt, hogy a magyarság szép számmal volt jelen — Marossy elvtársunk rövid, de lelkes beszédével zárta be a gyűlést.

Nem hagyhatjuk említés nélkül a S. P.-istákn-ak azon cselekedetét, mit az ide közel fekvő vidéken elkövettek. E hó 12-ére ugyanis gyű-lést hívtak egybe, hol több S. L. P.-ista is volt

jelen. A szónok beszéde után egy elvtársunk kért szót, de midőn fölsímeték benne, hogy ez az, aki megakarja magyarítani, melyik is az a valódi munkáspárt, tőle a szót megvonták az-zal a kijelentéssel, hogy a teremert ők fizetnek.

Vasárnap tartott gyűlésünkön a kongresszusi küldött beszámolt. Jelentése tudomásul véte-tett. Elolvastatták a békebontók röpirata, kik jobb nevet maguknak nem is kereshettek. Pisz-kos hazugság, hitvány rágalom, minden állí-tásuk, céljuk a békés munkálkodást megaka-dályozni és hogy minél több munkást rántsanak abba a piszkoba, amelybe ők maguk fetreng-e-nek.

Gyűlésünkön tárgyaltuk tovább a hazai ügyeket, hogy mily szemtelenséggel szándé-kozik a mai kormány a munkás népet kijátzsza-ni, a választójogot meghamisítani, amely eljá-rása nemcsak szocialistát, hanem minden ér-zéssel bíró munkásembert harcba szólít fel. Ezek után elhatároztuk, hogy gyűjtőívet bo-csájunk ki és gyűjtünk hazai pártunk agitá-cionális alapjára.

Elismeréssel vagyunk a St. Louis-i női osz-tály iránt. Szép példával járnak elől. Mi is igyekszünk részünket a harcból kivenni.

Tisztviselői választása a következőképen történt meg:

Titkár Weisz Márton, pénztárnok Stéger Lajos, ellenőrök Sam. Weiss és Deák István. Levelező Grosz Lajos, könyvtárnok Keszler és Krémer János, bizalmiférfiak Gross Henrik és Viszlay Béla, lapmegbíztott Slipek Károly. Agitációs bizottság: Weisz Sándor, Stéger Lajos, Weisz Márton, Gross Henrik, Viszlay Béla. Vigalmi bizottság: Slipek K. Stéger L., Gross L., Weiss M., Keszler J., Weiss A. és Viszlay B.

Gross L., Weiss M., bizalmiférfiak.

A PROSPERITÁS FELÉ.

Az egészségügyi ügyosztály jelentése szerint több mint kétszer annyi gyermek keres az idén munkát, mint tavaly és a házasságok száma is nagyban leapt.

A mult év szeptemberében 1300 tizennyé-gyes gyermek kért engedélyt arra, hogy munkát vállalhasson, ez év ugyanazon havában pe-dig több mint 2700 gyermek kérte, hogy ke-nyérkereső lehessen.

Az apa nem tud munkát kapni s ha kap is, oly csekély az összeg amit keres, hogy abból képtelen családját eltartani s az apa kereset hiányából származó nyomora miatt a gyerme-keket hajítja a gyárba, akik ismét apákat tesz-nek keresetnélkülivé. Persze a gyermekmunká-s a kapitalisták jobban szeretik — lévén könnyebben kizsákmányolható.

Figyelemre méltó tény, hogy amily mérték-ben nő a gyermekmunkások száma, ugyanolyan mértékben csökken a házasságok száma. Scully city clerk jelentése szerint ez évben 5000-el kevesebben házasodtak, mint tavaly. Természetes, hogy ez a zülött gazdasági vi-szonyoknak tudható be s annak, hogy a gyer-mekmunkások s a munkások kiszorítják a munkából a munkáképes férfít.

FIGYELEMZETÉS!

Szövetségünk II. osztályához egy Kun Mi-hály nevű egyén egy körlevelet küldött, mely-ben \$4.00-t kér, hogy újabb szocialis művét a napvilágra hozza. Miután mi ismerjük neve-zettség jartását a társadalomtudományok terén, felhívjuk az összes szervezetek figyelmét arra, hogy nevezett Kun Mihálylyal ne foglal-kozzanak.

Az Am. Magy. Szoc. Munk. Szöv. II. oszt.

REGÉNY.

A Krutzer-Szoráta

Irta: Tolsztoj Leó gróf.

(Folytatás.) (34.)

És ime bátyja, a muzsik, rátalált egy ilyen tisztességes asszonyra. "Igaz ugyan, hogy már tul van az első ifjúságom; oldalt hiányzik egy foga, teste elhízott és arca egy kissé puffadt, gondoltam magamban Truchacszevski helyé-ben, de hát mit árt ez? az ember azt veszi, amit kap!"

Igen, még le is kötelezi őt és kegyet gyakorol-vele, amidőn kedvesül fogadja, gondoltam ma-gamban tovább, meg azután nem veszedelmes az egészsége!

De nem, ez lehetetlen, kezdtem újra gondol-taim füzését, semmi, de semmi efféle nem tör-tént. De nincs is rá ok, hogy ilyesmit föltegyek. Nem mondta-e nőm, hogy az a pusztá gondolat, hogy féltékeny lehetek rá e férfi miatt, meg-alázó rá nézve? Igen ám, de hazudott, kiáltott bennem egy benső hang — s az egész újra kez-dődött!

Csupán két utas volt kocsiszakaszomban: egy vén asszony férjével, akik mind a ketten keveset beszéltek s ezek is már a legközelebbi állomáson kiszálltak s egyedül hagytak. Olyan voltam, mint egy ketrebe zárt vadállat. Majd felugrottam hirtelen és az ablakhoz rohantam, majd járkálni kezdtem, mintha ezzel a mozgá-sommal jobban siettettem volna a vonatot.

És Poszdnišev hirtelen felugrott, néhány lé-pést tett lázasan és aztán újra leült.

— Ó, féitem, nagyon féltém a kocsi-ban. Bor-zalom fog el. Ujra leülök és azt mondom ma-gamban: Egyébre kell gondolnom. Például a vendéglőre, akinél teáztam. És aztán képze-letemben egyszerre előállt a dvornik hosszu szakálával és kis fiával, aki körülbelül annyi idős lehetett, mint az én kis Vazulom.

Szegény kis Vazulom! Szegény kis Vazu-lom! Látja, mint öleli a muzsikam anyját. Mi történik majd szegény kis lelkében? De ő — feleségem, mit bánja? ő szerez.

És az egész újra kezdődött, ugyanazok a gon-dolatok kezdték egymást tűzni! Annnyira szen-vedtem, hogy végre azt sem tudtam, mit kezd-jek magammal és ekkor egy ötletem támadt, amely nagyon megtetszett, az, hogy leszállok a sínre, a kocsi alá fekszem és ezzel vége lesz mindennek.

Csak egy dolog gátolt abban, hogy ezt meg-tegyem, a szánalom, az önmagam iránt való szánalom, amely egyuttal gyűlöletet támasz-tott bennem nőm iránt és a muzsikust iránt, de különösen nőm iránt. A muzsikussal szemben csupán saját megalázásomnak és az ő diadal-nak furcsa érzését tápláltam, de nőm iránt szörnyű gyűlöletet éreztem.

De nem öhettem meg magamat és nem sza-badithattam őt fel eltűnésem által. Szenvednie kell neki, meg kell legalább értenie, hogy én mennyit szenvedtem.

Valamelyik vasuti végállomáson láttam, hogy isznak és nyomban én is odarohantam egy po-hár vodkát meginni. Mellettem állott egy zsi-dó, aki szintén ivott. Beszélgetésbe elegyedett velem és miután nem akartam a kocsi-ban egyedül maradni, elmentem vele az ő piszkos, füst-ös, teleköpösödött harmadik osztályú kocsi-jába.

Kedzetlen hallgattam, de egy szót sem érte-ttem abból, amit mondott. A zsidó észrevette ezt és újra magára akarta vonni figyelmemet. Erre fölkeltem és viszamentem kocsimba.

Gondolkodni akartam arról, vajjon igaz-e az, mit képzek és vajjon van-e rá okom, hogy magamat gyötörjem? Leültem, hogy nyugod-tabb legyek, de nyomban rá higgadt okoskodás helyett, ugyanazok a gondolatok, ugyanazok a képek álltak előttem. Már hánszor gyötörtem magamat így, gondoltam magamban (eszembe jutván régebbi féltékeny rohamaim) és mind-annyiszor a legcsekélyebb ok nélkül, semmiért!

Most is csak úgy lesz. Meglehet, sőt bizo-nyos, hogy nyugalmas álomban fogom találni, fel fog ébredni, örülni fog és szavaiból, tekinte-téből azt fogom kivenni, hogy semmi sem tör-tént, hogy nyugtalanságom hiába volt!...

Ah, ha így lenne! De nem, nagyon is gyak-ran megtörtént, már most mindennek vége, mondja bennem egy hang és vezeklésem újból kezdődik.

Ah, minő gyötorem! Nem bujakkorok kor-házába vetném el azt a fiatal embert, akinek a nőkhöz való kedvét el akarám venni, hanem lelkembe, hogy megmutassam neki a démono-kat, amelyek marcangolták.

Az volt a legborzasztóbb, hogy fölsímetem nőm testéhez való elvitáztatlan jogomat, mintha ez a test egészen az enyém lett volna, mintha husomból való hus lett volna. És egy-uttal azt is éreztem, hogy nem bírhatom ezt a testet, hogy ez a test nem az enyém, hogy ő azt művelheti vele, ami neki tetszik s hogy az, ami neki tetszik, nekem nem tetszhet. Tehetetlen voltam a férfi ellenében, de még inkább nőm ellenében.

Ha nőm még nem is bukott el, de kedve van elbukni! Ez még rosszabb! Szinte jobb lenne, ha már meglette volna, csakhogy a borzasztó bizonytalanságon tulessem.

Végül már képtelen voltam megmondani, hogy mit óhajtok inkább, azt óhajtom, hogy ne akarja azt, amit föltétlenül, kényszerűen akarnia kellett. Örültségem immár teljes volt!

XXXVI.

Az utolsóelőtti állomáson, amikor a vonat-vezető belépett, hogy a menetjegyet elvegye, összeszedtem a podgyászomat s a kocsi födet-len részére léptem. Az a tudat, hogy a meg-oladás közeledik, fokozta lázamat. Fáztam, egész testemben remegtem s fogam vacogott. Gépie-sen hagytam el a tömeggel a pályaudvart, koc-sit fogadtam és hazfelé indultam. Utközben, néztem a gyér járókelőket és a dvornikokat, elolvastam a címablákat, anélkül, hogy csak valamire is gondoltam volna. Fél versznnyi ut után megfázott a lábam s eszembe jutott, hogy a kocsi-ban levettem teli csizmámat és uti tás-kamba tettem. Hová tettem ezt a táskát? Ve-lem volt-e? És a kosár? Csak most jutott eszembe, hogy podgyászomról egészen meg-feledkeztem. De nem volt érdemes e miatt visszafordulni. Folytatam útamat.

Bármennyire töröm is most eszemet, képte-len vagyok megérteni, hogy miért siettem eny-nyire. Csak azt tudom, hogy az a tudatom tá-madt, mintha komoly és vészes dolog készü-lődne életemben. Valóságos autogszegszítő volt ez. Azért volt talán oly komoly, mert én annak képzelem? Vagy talán elősejtélem volt? Nem tudom. Meglehet, hogy azután, ami történt, minden előbbi esemény komor színt öltött emlékezetemben.

(Folytatjuk.)

SZERKESZTŐI ÜZENET.

Mihályi György, Newark, N. J. Helyet adnánk cikkének lapunkban, ha a Népakarat vicclap volna.

EGYLETI HIREK.

Felkérjük szövetségünk összes osztályait, hogy a szükséges mennyiségű tagsági könyveket rendeljék meg s az azokért járó összeget a rendelés alkalmával küldjék be.

Szövetségünk I. osztálya f. hó 24-én, szombaton este VITA ESTÉLYT rendez. Az elvtársak számos megjelenését kéri a Titkár.

Szövetségünk második osztálya f. hó 24-én, szombaton este 8 órakor vita estélyt rendez, melyre az elvtársak tömeges megjelenését kéri a Szervező-bizottság.

Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség XVII. osztálya (St. Louis, North Side) 1908 október 31-én, a GERMAN MILL-TAR HALL-ban (North Market és 12-ik utca északi sarkán) színelőadással egybekötött nagy táncmulatságot rendez.

A Mc Keesporti Szocialista Munkás Szerv. és a M. B. Sz. mc keesporti osztálya köszönetet mond azon női szereplőknek kik kedélyes esélyünk erkölcsi sikerét előmozdították.

A philadelphiai Egyesült Magyar Munkás Egyletek 1908 október 25-én, vasárnap saját helyiségében (800 Parrish St.) színelőadással egybekötött táncmulatságot rendez.

Szövetségünk XXXI. osztálya, (Allegheny, Pa.) október hó 24-én, este 8 órakor tartja rendes havi gyűlését.

A philadelphiai Egyesült Magyar Munkás Egyletek Hecceg Ferencnek drámáját, az OCSKAY BRIGADÉROS-t folyó év november hó 25-ik napján, a Mercantile Hall-ban (N. Franklin St. 849. szám alatt) fogják színezni.

Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség VII. osztálya (Schenectady N. Y.) a Backus St. 13. szám alatt folyó hó 25-én Attekintés az amerikai munkásmozgalomról címmel felolvasást tart.

A felolvasásra a schenectady-i elvtársakat, valamint az összes munkástársaink megjelenését kéri Buck, J. titkár.

A new yorki magyar szakszervezetek, egymint: Bádogosok és Szerelők, Vas- és fém-munkások, Famunkások, s a Női-szervezet f. hó 25-én, délután 3 órakor 206-08 E. 86th St. I. emeletén közösen NYILVÁNOS SZAKGYŰLEST tartanak.

A munkástársak nagyszámu megjelenését kéri a Közös Szervező-bizottság.

A MEGVÁLTÁS FELÉ New Yorkban. Minden tekintetben szépen sikerült mulatságot tartott f. hó 10-én a New Yorki Magyar Bádogosok és Szerelők Szakegyesülete.

A New Yorki Bádogosok és Szerelők Szakegyesülete ez uton mond köszönetet mindazoknak, kik a f. hó 10-én megtartott mulatság sikeréhez bármiképpen is hozzájárultak.

NYUG-TAZASOK.

Október 12-től 17-ig befolyt előfizetések: Uj előfizetések: \$2.00. Famunkás Szakszervezet, L. Eszlinger, City.

Folytatólagos előfizetők: \$1.00. A. Schirmer, J. Mandl, M. Páczius, P. Marancsek, St. Louis. J. Gombás, Jersey City.

Október első hétfőjén megkeresett munkabérüket október hó 17-ig a következő elvtársak adták le a NÉPAKARAT javára:

Salamon M. \$2.00, Schwartz Lipót \$3.00, Zicherman \$2.50, N. S. \$3.00, Szőke J. \$2.25, Barcsay Antónia \$1.00, Osváth \$1.50, Matécz J. \$1.00, Spiray D. \$1.00, Newman A. \$1.00, Schwartz J. \$2.00, Weisz Simon \$2.50, Somló Sándor \$1.50, Dankó Pál \$1.00, Róna D. \$3.00.

San Francisco-i szervezetre \$50.00. Felzenstein Róza 05c. Zumpft J. 25c. Varga D. 25c. Allegheny-i osztály 8.85. Schenectady-i elvtársak gyűjtése \$3.00. Bridgeport-i osztály \$1.50. Barada S. 25c. Basky F. (fogadás Huberrel) 25c.

X. osztály, XIII. osztály, III. osztály.

HIRDETÉSEK.

(E rovat alatt közöltétek nem vállal felelősséget a szerkesztőség és a kiadóhivatal.)

Nehéz munka után rövid időben sem lesznek rheumatikus és meg-hűléstől eredő fájdalmai, ha kéznél fog tartani egy üveg Anchor Pain Expeller.

Dr. S. Goldman egyetemes HAZAI MAGYAR ORVOS volt csász. és kir. katonaeorvos. 406 Grand St., Pittsburg, Pa.

TAUB VILMOS magyar órák és ékszerész. Mindennemű hazai órák és arany- és ezüst-ékszerek javítását vállalja.

HAJÓ VAGY VASUTIJEGYET VÁSÁROLNI AZ ÖSSZES VONALAKRA - PÉNZT KÜLDENI VAGY KOZJEGYZŐI DOLGOK GYORS ELINTÉZÉSÉRE A LEGJOBB ÉS A LEGTANÁCSOSABB FORDULNI DEUTSCH BROS.

LAPUNK MEGBIZOTTAI.

Alkon, O. Huszer F., 377 So. Broadway. Allegheny, Pa. F. Mayer, 1308 Howard St. Brooklyn, N. Y. J. Havasy, 34 Stags St.

Okland, Cal. Almassy F., 484 25th St. Oakland, Cal. Passaic, N. J. Bujáky János, 14 Grand St. Garfield, Philadelphia, Pa. L. Parker, 923 N. Marshall St.

HIRDETÉSEK felvételtnek a KIADÓHIVATALBAN 516 E. 6th st. New York.

HIRDETÉSEK.

(E rovat alatt közöltétek nem vállal felelősséget a szerkesztőség és a kiadóhivatal.)

KÉRJEN ÁRJEJYZÉKET mindennemű I. azai hangszerekről, kórák és iskolákra, olvasó-könyvekre, pipákra, ékszer és az összes népszimulmunkákra.

BATHÓ ISTVÁN ELSŐRENDŰ BORBÉLY- ÉS FODRÁSZTEREM 544 E. 6th Street, New York.

Magyar Fém-munkáló Iskola felszerelve villanyerőre, elsőosztályu gépekkel. GYAKORLATLAG tanítók szerszámokat készítenek, vasat, rezet esztorgálni, gyalulni, mindegyre, amire szüksége van egy jó Machinistnek.

Empire Opera House ÉTTEREM, KÁVÉHAZ ÉS BOROZO 552-4 Second St., Passaic, N. J.

31 Ave. B, Near 3rd St. NEW Mindennemű LÁTSZEREK raktáron Nagy képes árjegyzék egy vidékre, mint helyben ingyen megküldetik.

A Francia forradalom 40 füzetből álló tudományos regény. Ára füzetként 5c, postán szállítva 6 cent. Megrendelhető a "Népakarat" könyvtárában.

I. N. Y. M. Ifjúsági Kör tánciskolája. ÁRPÁD HALL 431 E. 6th St. New York. Angol-magyar iskola kétszer hetenkint, hétfőn és csütörtökön a LIBERTY HALL-ban.

Erdelyi Vendéglő 263 9th St. cor. Clementine. San Francisco, Call Friss izletes magyar ételek és italok. Az elvtársak kedvelt találkozó helye.

Wachsman egyetemes és eredeti magyar női és férfi-divat áruháza 86 Avenue A NEW YORK.

Péter Lajos „Rákóczi Hall”-hoz címzett Vendéglő, Kávéház és Étterme. 4-ik utca 197, New York.

Divatos Cipők olcsó árban kaphatók a „UNION SHOE CO.”-nál Ave. D. cor. 4th St. NEW YORK.

Katolín János FÉNYKÉPESZ 3616 N. Broadway, St. Louis Képek felvétele BÁRMILY időben reggel 8 óráig este 8-ig.

JOS. BERLOCK FÉRFI SZABÓ 1118 Thirteenth Ave. East Oaklnd, Ca

TULY az egyedüli magyar FÉNYKÉPESZ NEWARKON, N. J. 4 West Street.

Bevándorlók figyelmébe ajánlja eszesen berendezett tisztas és jutányos árú SZOBÁIT ROSTASSY REZSŐ 513 E. 6th St. NEW YORK.

HAJÓJEGYET VÁSÁROLNI-PÉNZT KÜLDENI LEGJOBBTÁB ÉS LEGTANÁCSOSABB FORDULNI KISS EMIL NEW YORK (107 SECOND AVE.)

FINTA MIHÁLY, BORBÉLY ÉS FODRÁSZ 516 E. 6th Street, New York

Beldegreen budapesti fényképész 32 Avenue C 3-ik u.sarok, New York

Mrs. J. HOFFMANN, MAGYAR VIRÁGÜZLETE 971 SECOND AVE. 51. és 52. utca között N. Y.

PILÁT F. MAGYAR SZÜLÉSZNŐ Budapestben az egyetemen vizgázott, sok évi gyakorlat után tanácsot és segélyt nyújt mindenben. 1443 Ave. A, New York.

RIZSÁK JÁNOS közjegyző, pénzzsallító és váltó-intéző Főúti 127 Second St., Passaic, N. J.

Dr. BIEBER E. LAJOS magyar fogorvos 383 E. 8th Street New York

Legkedveltebb és legnépszerűbb ROTH SAMUEL gyógyszerész a Megváltóhoz 125 Ave. A, cor. 8th St., New York.

Felkérjük olvasóinkat, hogy szükségleteiket hirdetőnkél szerezzék be s a vásárlás alkalmával hivatkozzanak a NÉPAKARAT-ra.